

V STAVKOVNIH BOJH imajo tudi parade. Npr. v francosko govečem Quebecu v Kanadi. Toda bili so tudi spopadi, ne samo parada mladincev in stavkarjev.

Jugoslavija na vseh straneh odpravljena in v borbah

Zadeva s Koroško in mirovna pogodba z Avstrijo proti interesom Titove države. — Tudi Trst je sedaj v znamenju "protesta" proti Titu.

Menda je ni države na svetu, ki bi bila sedaj toliko napadana z vseh strani in izolirana, kakor je Jugoslavija.

Minister vnanjih zadev Jugoslavije — Edvard Kardelj, dolži krivim za to stanje državne in komunistične se je učil v Moskvi. Vendar je sedaj Kardelj s Titom in njuno "kliko" vred smatran za krivopotneže v vsaki številki kominforma.

Tempe in agrarna reforma

Ena največjih neprilic v svoji ekonomski prenosni ima Jugoslavija v agrarni reformi. V vojvodino je baje naselila ljudi iz Crne gore in Hercegovine. Moški iz onih krajev niso vajeni dela, zato je bil eksperiment z njimi ponesrečen. Prejšnji naseljenci pa so pobegnili z okupatorji.

Tako je Jugoslavija takoj po osvoboditvi veliko trpela na nadzaduvanju pridelkov, ker ni imela dovolj vprežne živine, ne traktorjev in še manj pa takih kmetijskih delavcev, ki se bi na vele-kmetijskem polju kaj razumeli na tako delo.

Pogon v prenosno

Pršli so skupaj agrarni veščaki ter zasnovali nov plan za preobraževanje vsega kmetijstva v Jugoslaviji. Na papirju je bilo lepo. Mladina je šla navdušeno na prostovoljno delo. Kmetje pa so se nekam muzali, češ, ne bo šlo.

Pridelki se v teh razmerah, in pa vsled suše, niso zvišali.

Država, ki ne pridela dovolj za preživljanje vsega svojega ljudstva, je na znotraj oslabiljena, ako ne more z izvozom kakih drugih produktov nadomestiti potrebnega uvoza. Oziroma ga plačati z izvozom.

In ako ima pri tem težkoče še v svojem preosnavljanju industrije, je udarec toliko hujši.

Spor s krenlom

V Moskvi so že pred letom namignili, da jim beogradska pet-

Ali vam je naročnina potekla...?

Tekoča številka Proletarca je

2172

Ako je številka tik VASEGA imena na NASLOVU na PRVI strani nižja, to pomeni, da vam je naročnina potekla za toliko tednov kolikor je številka v vašem oklepaju nižja od gornje. Prosimo, obnovite jo!

Prihranite nam s tem pri delu in na poštnini!

Bitka unij v 81. kongresu za strokovne organizacije povsem izgubljena

Na tem mestu imamo običajno članek o kakih vnanje — političnih zadevah. A nabralo se je v naši deželi toliko problemov, da se je dobro početi z njimi ne le z vse sorte svetovnimi vprašanji.

Henry A. Wallace je nedavno debatiral s tajnikom trgovskega departamenta, ali smo v "recesiji" ali nismo. Wallace pravi, da smo. Trgovski tajnik zvezne vlade trdi, da smo v blagostanju kakor še nikoli v takšnem.

Tudi Wallace je bil trgovski tajnik. In bil je podpredsednik zvezne vlade. V lanski kampanji je Henry A. Wallace delavstvu točno povedal, kaj bo, ako zmaga dvojica demo-republikanska stranka.

To so delavstvu se bolj določno pojasnjevali listi, kot je npr. Proletarec.

Pomagalo kajpada ni.

Unije — s svojimi milijoni dolarjev v kampanjsko politične namene, so drle za Trumanom in čim je bil izvoljen — halo — že so vpile — zmagali smol

Predsednik Truman je častno obljubil svoj "fair deal", in ena glavnih točk v njemu naj bi bila odprava Taftove-Hartleyjeve postavbe.

Po šestih mesecih Trumanove zmage in njegove večine v kongresu je bil Taftov protiujnijski zakon dne 30. junija znova sprejet. V senatu je bilo oddanih 51 glasov zanj in 42 proti.

Kaj je rekel nato predsednik Truman? Da se bo boril za pošten zakon.

Ali se bo? Ali se?

Nel William Green, Phil Murray, John L. Lewis, glavari železniških bratovščin ter drugih unij vedo, da so tam kakor so bili — namreč prav v taki atmosferi, kakršno so imeli v prejšnjem takozvanem republikanskem kongresu.

Taftov zakon je bil v kongresu odpravljen — toda znova sprejet pod drugim imenom.

Unije so na celi črti izgubile.

Poraza pa niso priznali temveč nastajajo, da bodo izšli v kongresnih volitvah prihodnje jeseni, da se večjo zmago kakor pa v predsedniških volitvah leta 1948.

Ves Trumanov "fair deal" je torej padel v vodo. Truman pravi, da se bo zanj še boril.

"Same besede so ga," mu predbaciva John L. Lewis.

Sedaj so v teku pogajanja. John L. Lewis jih ima. Reuther od unije avtnih delavcev, Philip Murray se pogaja z jeklarskim trustom in še vse polno drugih unijaskih vodij je, ki jim gre za živce. Dasi so dobro plačani, vendar jih skrbi, če bodo tudi članstvu svojih unij mogli ohraniti dostojne mezde.

Dejstvo je, da je — kot že rečeno — stari protiujnijski zakon ostal v veljavi — pod novo znamko seveda. In drugo dejstvo je, da unijski voditelji še vedno rajše robantijo proti komunizmu kot pa zoper kapitalizem. Nesrečna zanje je, da smatrajo za komunistično sopotništvo vse, kar je za naprednega. Vsakega ki je za socializem.

Ne zapopadej, da rešitev koncem konca bo vendarle za ves svet samo v socializmu.

Mali business propada

Statistična agencija Dun & Bradstreet pravi, da propade sedaj vsak teden dve sto malih

bizniških podjetij.

In če, kdo so baš ta mala podjetja "free enterprise". Pa so prav toliko "free" kakor delavci, ki ne ve, kdaj bo odlovljen. Edina "free" podjetja v tej

Znižavanje števila delavcev na naših farmah nevarno

Ni je velike države na svetu, ki bi imela tako moderno, veleprodukcijsko kmetijstvo, kakor ga ima naša. Toliko živega pride-lamo, da bi skoro lahko zalagali z njim polovico sveta, če nam bi ga mogel plačati.

Vzlic vedno večji produkciji na ameriških farmah pa se število delavcev na njih niža od leta do leta.

Vzrok so nove tehnične izboljšave — kajti kar so prej morali delati konji in delavci, napravi prav toliko en delavec s pomočjo izpopolnjenih strojev. Mašine delajo, zraven je par delavcev in tako gre ta stvar od seve do žetve.

Najprvo je začelo upadati vsled modernega, industrializirane poljedelstva, število zaposlenih v vzhodnih državah, potem v državah koruznega in pšenicega pasa, in končno v južnih državah, kjer je bil in je še glavni pridelek bombaža.

Kam so šli ti odvisni farmerski delavci? V industrijske kraje. Med vojno jim je bilo lahko. Delo so kjerkoli dobili, plača je bila visoka in jlačala jo je zvezna vlada.

Ne samo belopoltni ljudje s farm — tudi črni iz južnih držav so prišli v industrijska mesta in sedaj konkurirajo za službe kolikor morejo.

Pojavili so se vsled teh okoliščin že plemenski izgredi, posebno v St. Louisu, dasi ne še zaradi služb, pač pa v kopališčih. Kopališča kajpada niso vzrok. Zlo tiči drugje. To zlo je naš sedanji ekonomski sistem, ki temelji na profitih, namesto na produkciji vsemu ljudstvu v korist.

Ameriški farmarji še v "dobrem položaju"

Vzlic nevarnosti preoblike pridelkov so ameriški farmarji še vedno na konju. Glasom agrikulturnega departamenta imajo likvidne imovine v vrednosti 20 milijard dolarjev, dolga pa samo pet milijard.

Kadar postanejo njihovi pridelki na prostem trgu prepečeni, jim maksimum krije s svojimi dodatki zvezna vlada — seveda na stroške vsega ljudstva. Ampak farmer je tako le zagotovljen, da ve, koliko bo dobil za svoje pridelke tudi ako jih na trgu nihče ne kupiti. Se pa zvezna vlada potrudi, da mu doplača.

Inteligenčna služba

Zed. države imajo pod raznimi označbami tu in po svetu okrog 20.000 špijnov, ki nas stanejo milijone dolarjev na mesec. Za račune, kako potroši denar, ni nobena vladnih špijnerskih agencij nikomur odgovorna, ker vse je "tajno".

deželi so monopoli. Ti so gospodarji v vladi, v zakonodajah in tudi na sodiščih.

Kako bi mogli premogarji v treh dneh dovolj zaslužiti za preživljanje, tega v Lewisovih argumentih še nismo videli. Ako se bi jim mezdo zvišalo toliko, da bi v treh dneh zaslužili kakor doslej v štirih ali v petih — naravno — premog bi se podražil in konkurenca kuriv bi ga še bolj izpodrinila.

Pravilno stališče unije pa je v tem: ali naj delajo le eni stalno nekateri po dan ali dva, ostali pa nič skoro vse leto?

Lewisov namen torej je delo razdeliti med vse enake. Teko, da se mu bo posrečilo. Kajti magnati ne samo premogovniške industrije temveč vseh drugih monopolov se dušajo, da je sedaj čas — oziroma prilžnost zanje unije razbiti in res jih razbijajo. Sebični, samopašni vodje unij pa jim pri tem pomagajo, ne sicer namenoma ampak vsled svoje neznačajnosti ter vsled pomankanja principov.

KOMENTARJI

Zbira in presoja urednik

Janko N. Rogelj je imel o svojem potovanju v Jugoslavijo zanimiv potopis. Objavil ga je v glasilu Ameriške bratske zveze, "Nova doba", in iz nje ga je ponatisnila Enakopravnost. Povedal je veliko o svojem potu, in dasi so čitatelji obeh omenjenih listov poročili z zanimanjem sledili, vendar jih je razočaral. Kajti skoro čisto je prezrl — nu, kako se tebi zdi sedaj položaj v starem kraju?

Ameriška domovina je imela o Rogljevi poti v stari kraj nekaj oemb, še več pa insultov, in pa da je povedal kako da tam vsega manjka, pa da bo kmalu boljše. Kje je bil tisti njegov intervju natisnjen, ne vem. A lahko bi k svoji seriji v "Novi dobi", dodal še par nadaljevanj in povedal, kako se njemu zdi režim sedanje Jugoslavije in ako mu je po godu ali ne. In zanimalo nas bi, kaj so mu povedali razni starokrajski pisatelji. Se posebno pa, kako sta se z Lojzom Adamičem pomenila. Kako jima je izgledala vsa ta stvar? In kakšno stališče imata do Kominforma, ki hoče "Tituševo" Jugoslavijo zbiti v tla! To so reči, o katerih je danes treba pisati in razpravljati, ne pa koliko te stane obed v kakem evropskem jedilnem vozu. Ne zameri Janko, v svojem potopisu si dal čitateljem morda veliko razvedrila — a največjih diplomatičnih zagonetk, borbe med kominformom in, Jugoslavijo, ki prizadeva slednji veliko gorja, pa se nisi prav nič dotaknil. Čemu ne?

Louis Adamič je že dolgo v Jugoslaviji. Ameriška Trumanova doktrina — namreč protikomunistična propaganda, ga je od sile očrnila, da ne dobi več prostora, ne plačila, v nobeni znanosti, razširjeni reviji. Skodila mu je tudi tožba, ki jo je na-

SANS bo imel letos konvencijo. Tako je bilo oznanjeno. A v poročilih iz njegovega urada, ki jih pošilja tajnik Mirko G. Kuhel, čitamo le o religijah starih. Ako se ta organizacija pripravlja na zbor, bi morala biti zastopana v tistih listih, ki so zanj, vsak teden najmanj z enim člankom. (Konec na 4. strani.)

Nekaj o naših stvareh

Stopili smo v drugo polovico tega leta. Pričinja se z delom za naš prihodnji letnik Ameriškega družinskega koledarja in brigo imamo s knjigo, ki jo izda Prosvetna matica.

Na drugem mestu je omenjen apel na naše agitatorje, ne misliti na počitnice, kadar so na delu za Proletarca.

Treba bo začeti z nabiranjem oglasov v Ameriški družinski koledar. Letos moramo nadomestiti vrzel, ki smo jo lani napravili s tem, ker smo nazadovali v tej rubriki za okrog \$700. Vse naše zastopnike prosimo, da čim dobe potrebne listine, naj gredo takoj na nabiranje oglasov.

Peter Benedikt se je v tem oziru že potrudil tri oglase po celo stran. To je že nekaj — saj za začetek! Na tretji strani je poročano o federaciji SNPJ Colorado-New Mexico, ki je prispevala v tiskovni sklad Proletarca \$50. Res, dobro se je postavila.

Christine Nadesnesk, Oglesby, Ill., piše med drugim o prireditvi, o mali domači zabavi, ki so jo imeli na prostem v korist Proletarca in pravi, da so se prav dobro zabavali.

Vrtil se je 26. junija na John Poharjevi farmi. Prišla je skupaj nekdanjih članov klubov št. 3 v La Sallu in št. 4 v Oglesbyju. "Delamo skupno," piše Christine, "ker nas je le še majhna pečica, a zavedamo se, da je pomoč potrebna, aka hočemo, da bo Proletarec še kaj časa živel med nami. Vidim naše napredne možake okoli Slovenskega doma, ki so nekoč bili napredni možaki, aktivni, zdravi, polni življenja. Bilo jih je veselje gledati kako so skupno delovali in prepevali. Sedaj je tu samo še senca nekdanjih aktivnosti. Tako je v večji ali v manjši meri po vseh naselbinah. Pač — kot pravi pregovor — list za listom pada. Naseljenci izumirajo, novih ni — saj našega prepričanja ne.

A vseeno pravim: Le korajžjo, fantje. Saj sveta ne bo še konec."

Christine pravi, da so na pikniku postregle naše napredne rojakinje in v imenu Proletarca se vsem zahvaljuje.

Rezultat — \$61.35 Proletarcu v podporo. Več o njenem poročilu bo v prihodnji številki.

Premogarji spet najbolj prizadeti

Brezposelnost in ekonomska kriza se je pričela po prvi svetovni vojni v premogovniških revirjih. In v nji je bila unija UMWA skoro do kraja uničena. Deloma po svoji krivdi, a največ zaradi razmer.

Slična situacija se pojavlja sedaj, dasi pozneje kot po prvi svetovni vojni. Po minuli vojni so imeli ameriški premogarji veliko prilžnosti za zaslužek, ker smo pošiljali premog Angliji, ki ga je pred leti sama izvažala drugim državam, Italiji, Grčiji itd.

Sedaj pa to pojema. Zaloge premoga v ameriških revirjih tega črnega zlata so se toliko nakupile, da je spet nastala taka situacija, kakor že čestokrat v prešlih.

Premogovna družba zapre zdaj tu en rov, tam dva ali pa vse, v drugih pa obratuje kakor ji boljše kaže za njen dobiček. Ali dva dni, ali tri dni v tednu,

ali pa po pet dni. Tako so eni premogarji stalno zaposleni, drugi pa se ubijajo za obstanek.

John L. Lewis, ki je nekaka posebnost med ameriški unijaskimi voditelji, se je odločil zahtevati znižanje delavnic za vse premogarje vsespovod v Zed. državah na tri dni na teden.

Operatorji — naravno — so njegovo zahtevo kratkomalo odbili.

Premogovniške družbe smatrajo, da je sedaj spet njihov čas — namreč da je nastala doba, ko one lahko poljubno prepehajo svoje delavce, ne pa da bi le sprejemale Lewisova povelja.

Pravzaprav jih nikoli niso. Dogodilo pa se je, da je pod Rooseveltom UMWA spet postala močna in izvajala za ko-pače črnega demanta dokaj ugodne pogoje, ki so bili "kakor pribiti" vse do te recesije.

Kaj pa odslej?

V Kentuckyju se operatorji že bore uveljaviti v premogovniških odprto delavnic. Nastali so izgredi. Serifi posredujejo. Eni prijateljsko, a večinoma tako, da je v prid gospodarjem.

UMWA ima namen zagotoviti vsem premogarjem stalen letni zaslužek. V njenem biroju za statistike so izračunali, da edino ako se delavnik zniža na tri dni v tednu, bodo vsi premogarji primerno zaslužili. Kajti premog je bolj in bolj izpodrivan. Železnice ga nadomeščajo z diesellokomotivami, izpodrivan je vsled novih elektraren na vodni pogon, izriva ga s trga naravni plin, kurjava na olje itd.

Pol milijona premogarjev ter njihovih družin je torej pred vprašanjem, kaj v bodoče? Bo še dovolj prilžnosti za zaslužek, ali samo toliko, da ne bo za živeti, ne za umreti? Ali bo spet treba beračiti za relief, ali hoditi na poniževalna javna dela ala WPA?

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovenska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE
NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROckwell 2-2864

Tradicijo ločitve cerkve od države v USA moramo obvarovati

V naši ustavi in v raznih dodatnih postavah je rečeno, da so pri nas vse cerkve enakopravne in da država gmotno ne sme nobeni pomagati, temveč jih le štiti pred morebitnimi preganjalci.

Med zelo zaničevanimi so bili skozi mnoga desetletja v tej deželi katoličani. Marsikje so še sedaj, posebno v južnih državah, mormoni npr. so bili preganjani in posebno pa še razne fanatične male verske sekte. A vzlic temu je obveljala tradicija, zabeležena v ustavi, da naj bodo vsa verska svobodna, enakopravna in da ako se katera izmed cerkva v čem pregreši zoper postavbe, naj stvar izravna sodišča, ne pa drhal.

V našo deželo se je naselilo mnogo pripadnikov rebelnih verskih sekt. Npr. pilgrimci, ki se jih v ameriški povestni literaturi in v zgodovini zelo poveljuje.

Ali kot so prišli iz carjeve pravoslavne Rusije duhovorci v Kanado.

V Zed. državah je od vsega začetka prevladovalo duhovništvo protestantskih sekt, a nastala je v verskem oziru tolikšna svoboda, da se je vsakdo smel oklicati za škofa ali evangelista in si ustanovil novo cerkev, oziroma oglašil novo vero.

Tako smo dobili mormone, šarlatane ala Billy Sunday, Volivo, ki je ustanovil mesto Zion v Illinoisu in učil, da je zemlja plošča vse dokler ga ni doletela smrt, a njegova sekta še vedno živi.

Protestanti so v tem razvoju cerkva v Ameriki tolerirali razne čudaške kulte in ako so se jih v kakem kraju naveličali, pa so se poslužili sile in jih zatrli. Ali pa vernike pregnali drugam.

Težje je šlo katoličanom. Ker je bila angleška kolonija, iz katere so končno nastale Zed. države, v bistvu protestantska dežela, se je zelo bala priselencev katoliške vere. Vzrok je bil kajpada v tem, da so protestantske sekte nastale v glavnem v svojem uporu proti papežu in se odrekle rimsko-katoliški cerkvi s srdom. Rekle so — vsaka po svoje, da je papež glavni bogotov, ki je spremenil krščansko nauko v paganizem in da se verski obredi njegove cerkve nič ne razlikujejo od onih, ki so jih rabili v obredih stari pagani.

Sovražstvo proti katoličanom je bilo tolikšno, da ni mogel nikdar nihče v zgodovini te dežele uspešno kandidirati za predsednika republike, ako je bil katoliške vere. "Al" Smith — katoličan iz New Yorka, ki je že dolgo med pokojniki, se je najboljši potrudil. A v kampanji proti njemu so se celo v njegovi (demokratski) stranki nešteti ljudje potoževali, češ, kaj nam pomaga, ko pa je — katoličan! Bil je poražen. Po polomu Hooverove administracije je želel znova kandidirati — češ, sedaj pa bom gotovo zmagal, a izpodrinil ga je protestant Franklin Delano Roosevelt. Od tedaj sta si bila ta dva prej velika osebnja prijatelja drug drugemu jako nasprotna.

Toda baš Franklin Delano Roosevelt je storil za katoliško cerkev več kot kdorkoli, ki je gospodaril v beli hiši, pred njim.

Bilo je med vojno, ko se je osmelil prelomiti tradicijo ločitve cerkve od države ter poslal v Vatikan ambasadorja — ne v imenu vlade, ne v imenu Zed. držav temveč v svojem imenu. Toda to je pomenilo toliko kot da so ga poslale Zed. države, kakor npr. pošiljajo ambasadorje v London, v Pariz, v Bruselj itd. Ni pa poslal za svojega zastopnika k svetem očetu kaknega katoličana — o ne — bil je previden.

Imenoval je za svojega "privatnega" zastopnika pri sveti stolici protestanta, multimilijonarja Myrona Taylorja, in vodjem protestantskih cerkva pa je pojasnil: Japonska, ki je nekatoliška država, ima ambasadorja v Vatikanu. Hitler ga ima. Turčija ki je na vagi, ga ima. Vse države latinske Amerike imajo zastopnike pri papežu. In Vatikan sam ima sijajno, po vsem svetu razpredeno diplomacijo. Jasno torej — Zed. države ne morejo mižati pred resnico. Torej ker po ustavi ne smemo imeti ambasadorja v tem gnezdu diplomatskih spletk, pa naj ga ima predsednik sam.

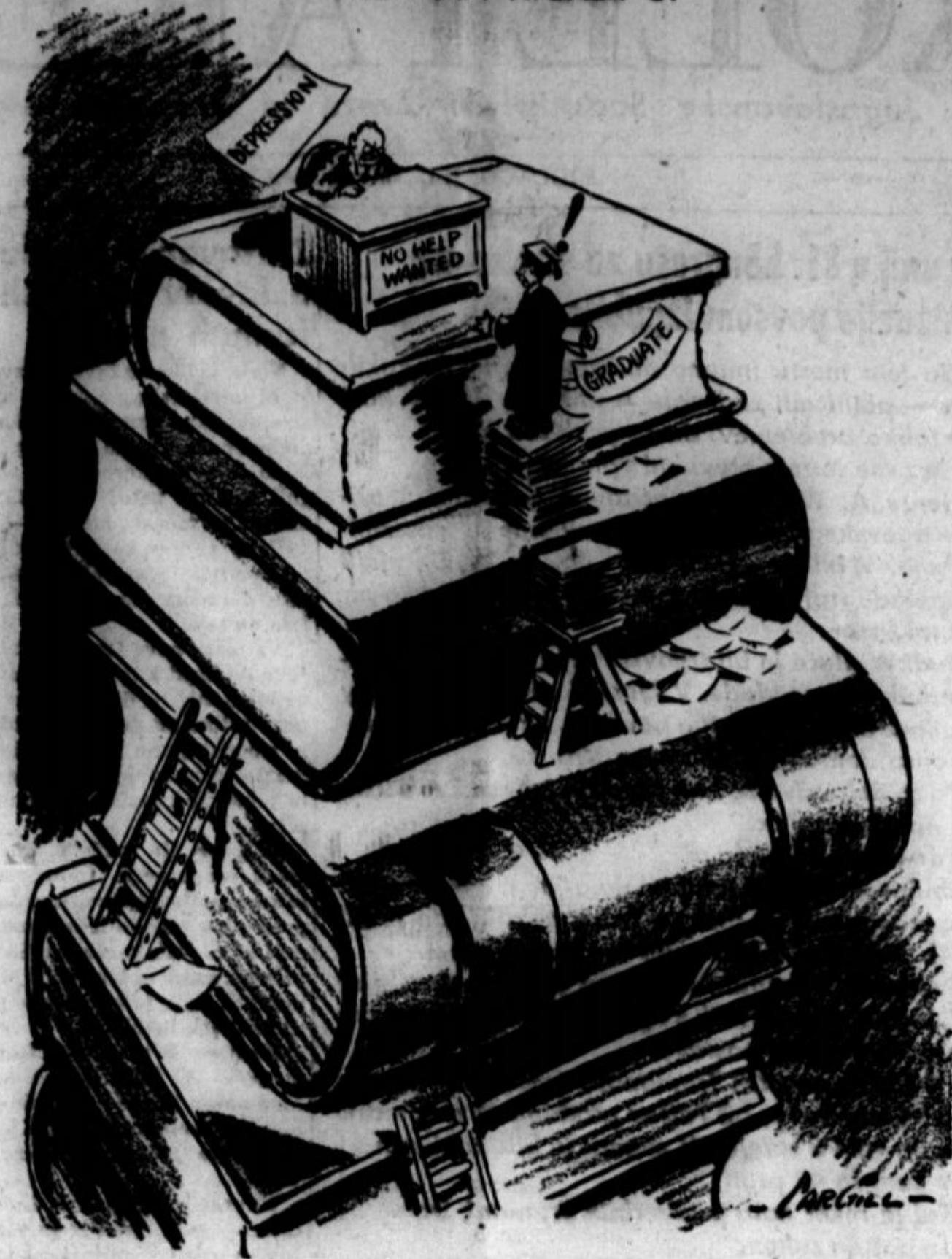
Tako se je pričelo. In tako se je tudi izposlovalo, da se je Italija umaknila iz vojne veliko prej predno je bil Hitler tepen, dinastija je s pomočjo cerkve in zahrbtnih vrgla prejšnjega ljubljena Cerkev, Mussolinija in to se je smatralo med vojno za največji trijumf Rooseveltove vnanje politike.

Ko je vojna minila, je ameriški osebni predsednikov ambasador še ostal v Vatikanu.

Prvakom protestantskih cerkva se je to za malo zdelo, a niso napravili še nič kaj glasnih protestov. Toda čim je prišel na krmilo Truman in oznanil, da bo i on imel svojega privatnega zastopnika pri sveti stolici, se je zveza protestantskih cerkva na svojem zboru vzružila ter zahtevala, da ker vojne ni več in vsled tega ni več potrebe za tak mandat — naj se zvezo med najo vlado in Vatikanom ukine. Truman se protestu ni udal. Pojasnil je privatno protestantskim škofom, da je Roosevelt poslal poslanika v Vatikan vsled svojega boja proti Hitlerju, kajti nazizem je imel pri sveti stolici vse preveč zaslombe. On (Truman) pa želi ostati v tesni zvezi z Vatikanom zaradi prav tako važne borbe — namreč v prid "svete vojne" proti komunizmu.

V teh minulih letih si je katoliška cerkev s pomočjo vnanje in notranje politike zvezne vlade v Zed. državah mogočno opomogla. Prvič — izmed vseh organiziranih cerkva v tej deželi je

"THE MAN HIGHER UP"

številčno najjačja in ob enem najbogatejša. In je edina izmed vseh krščanskih cerkva v Zed. državah, ki je tudi politično organizirana.

Protestante je začelo skrbeti.

Kaj bo z njihovo tradicijo, da naj bosta vlada in cerkev ločeni — ko pa so videli, kako prihajajo skoro vsa velika ameriška mesta pod upravo klerikalnih politikov, in kako zavladujejo sedaj tu, sedaj tam nad javnimi knjižnicami in šolami ter sploh nad vsem javnim in tudi privatnim življenjem kleriki, ki dobivajo navodila iz škofij, oziroma iz centralnega katoliškega urada (CWC) v Washingtonu in slednji kajpada iz Vatikana. Te reči ne delajo javno — po radiu ali v časopisu, ampak uradno zaupno.

Katoliški župani velikih ameriških mest se niso v svojem službovanju nič kaj postavili, čeprav so šli vsako nedeljo v cerkev in dvorili na banketih škofom in kardinalom. Grafta in drugih pregrešnosti je bilo v njihovih občinah več kakor pa v mestih v katerih je večina prebivalstva pripadnikov protestantskih cerkva. Toda pomagali so svoji cerkvi do vpliva, ki se sedaj toliko organizirana, da protestante skrbi — kajti oni so razdeljeni in snidejo se tu pa tam pod znakom "zdrženih cerkva Jezusa Křista v Ameriki". Ali saj nekako tako se glasi ime te njihove zveze.

V mnogih državah, oziroma v okrajih posameznih držav si je katoliška cerkev posebno v šolstvu priborila že precej privilegijev. Ponekod celo plačane učiteljice (nune) v katoliških šolah. V eni takih držav je bil sprejet zakon, da se ne sme plačati nobene učiteljice, ki ima "necivilno" obleko. Namreč redovnice. Škof jim je bil takoj pri roki z dekretom, da kadar gredo poučevati, naj se oblečejo enako kot posvetne učiteljice. Namen zakona je bil s tem ubit.

Ze dolgo se katoliška cerkev tu trudi, kako bi pomagala svojim šolam z davki vseh, ki jih plačujejo. Njen argument je, da katoličani vzdržujejo z davki javne šole enako kakor drugi, a ob enem pa morajo vzdrževati svoje verske šole sami popolnoma na svoje stroške.

Cemu ne bi vlada posameznih držav nekaj tega denarja vrnila njihovim šolam pomoč?

Nekatere so to storile. Nastale so že tožbe radi tega in par izmed njih jih je bilo pritranih na vrhovno sodišče.

A končno je bila ta akcija prignana tudi v zvezni kongres — pod znakom — da federalna vlada za šolstvo skoro nič ne stori. Torej naj zbornica določi toliko in toliko milijonov dolarjev v pomoč ljudskemu šolstvu v posameznih državah. Dobro — do tu. A oglašil se je kongresnik Barden, demokrat iz North Caroline, s predlogom, da naj gre vsa podpora zvezne vlade ameriškem šolstvu v smislu zvezne ustave — torej niti centa cerkvenim, ne drugim privatnim šolam.

Tako je nastal ogenj v strehi — kot se že izražamo po slovensko. Katoliški poljski političar, kongresnik Lesinski iz Michigana je začel razgrajati proti protestantu Bardenu. In oglašil se je kardinal Spellman, največja veličina v katoliški hierarhiji v tej deželi in Bardena nazval za "bigota". Sploh ga je jako omzerjal.

Sedaj skušajo vso stvar potlačiti z običajno pretvezo — "nikar ne igrate v roke komunizmu". Mnogi visoki protestantski duhovni vedo, da je zvezna vlada vse preveč zašla v klešče klerikalizma, a za "komunizem" pa tudi niso. Vsled tega se veliko naprednih ljudi v tej atmosferi ustraši takega pečata in molče. To ni dobro. A vendar je nekaj protestantov — odličnih ljudi, za tradicijo, da naj bodo cerkve v tej deželi svobodne, torej povsem ločene od države, in ta tradicija bi morala obveljati vsem cerkvam in demokraciji v korist.

Socializem ni Marxova iznajdba. Nihče ni mogel iznajti socializma. Le utopisti so to poizkušali in poizkušajo še danes. Marx je le razkril ekonomske zakone in jih razložil, tako da je mogoče na podlagi znanih zakonov spoznavati, kam gre nadaljnji razvoj in katere sile ga določajo.

Mir je mogoč, ako ga hočejo vsi narodi, vse dežele, ves svet.

Materialni interesi ne delujejo avtomatično; če bi bilo tako, bi ne bilo nobene politike. — V. Marcu.

PROLETAREC je delavski list za misleče čitatelje.

Joško Oven:

RAZGOVORI

Bliža se konec prvega polletja — ali ekonomski poljaj se ne ne izboljšuje. Trgovine so napolnjene izdelkov, kakršnih ni si mogel kupiti med vojno — in danes stoje v izložbenih oknih, čakajoč odjemalcev. Tisto kar je vedel vsak kateri le količjak pozna kapitalistično ekonomijo, se ponovno dogaja. Trg prenapolnjen, zapiranje tovarn, ter vsled velike draginje napol izpraznjeni ljudski žepi.

Da je komplikacija še večja se nekaj podobnega vrti tudi v zapadni Evropi. Združene države s svojim Marshall planom napolnjuje zapadno Evropo s surovinami ter z izdelanimi predmeti, dočim zapadna Evropa zahteva večjo tarifo za svoje izdelke. V najslabšem položaju je danes Anglija. Mi posojujemo denar, ali ob enem tudi ukazujemo kaj smejo in kaj ne smejo te države, katere spadajo k "planu", storiti. Pred dobrim tednom je sklenila Anglija z Argentino pogodbo, katera bi ji dala priliko uvoziti večjo količino mesa in slanine, ter je za to dala prilične koncesije. V Washingtonu so protestirali. Podpis te pogodbe je bil vsled tega ameriškega protesta zadržan, ne pa preprečen. Naši trgovci in industrijalci zahtevajo večjo tarifo za uvaženo blago, dočim zahtevajo vse ugodnosti za izvažanje našega blaga. In ker imamo danes dominantno stališče, je vse to mogoče, če prav nam to ne bo pridobilo prijateljev. Eno je! Trgi se danes krčijo. S Kitajsko in skoro celo Azijo izven trga, ter ob enem z vzhodno Evropo — ni celotna slika za naše državnike in industrijalce prav nič razveseljiva.

O zgodovini Mehike (nadaljevanje)

Leta 1832 je končno prišla doba za demagoga in političnega lisjaka — kateri se je do tedaj previdno držal v ozadju — Santa Anna.

Santa Anna, njegovo celotno ime je bilo Antonio Lopez de Santa Anna, je prihajal iz države Vera Cruz. Lep, magnetičen človek, mešane španske krvi, je že od mladosti kot častnik v armadi imel vso priliko do spletkarjenja. Jo je tudi pridno uporabil. Prvotno privrženec cesarja Iturbide, se je v kritičnem času prelevil v republikanec in s tem končal ali saj pomagal zaključiti Iturbidovo cesarstvo. Leta 1832 je bil izvoljen za predsednika republike.

Prve dve leti je izgledalo, da je precej liberalen. Pod njegovim vodstvom je mehiški kongres stopil na prste vojaški kasti, katera je bila vs. mogočna še iz španskih časov in ob enem tudi na katoliško oligarhijo. Vse to je seve napravilo silno razburjenje. Zviti Santa Anna je vedel kje je njegov prostor. Leta 1834 je razpustil kongres in se proglasil za diktatorja ter ob enem razveljavil vse ljudske ukrepe glede cerkve in vojaštva.

Kot je bilo omenjeno že v prejšnjem članku, največje sporno vprašanje je bila tedaj država Texas. Za časa vlade Iturbide je Moses Austin privedel večje število naseljencev v to deželo. Pogodba je bila, da mora dežela ostati rimsko-katoliška ter da plačajo Mehiki določene davke.

Leta 1833 je bilo v Texasu že več kot dvajset tisoč severo-ameriških naseljencev, kateri niso hoteli več plačati davka. Santa Anna je poslal precejšno vojsko pod poveljstvom generala Cosa, kateri se je po več dnevni brezuspešni oblegi mesta San Antonia umaknil. To je bilo v decembru. Teksani, misleč, da je vojne konec, so odšli na svoje domove. V februarju leta 1835 je prišel sam Santa Anna s tritisočno armado. Tako se je obleganje San Antonia ponovno začelo. Ta oblega, katera se je končala na trigični način ker je Bartlett Travis s stoindesetimi teksani poginil pri obrambi slovitega samostana "Alamo", je menda znana vsakemu. Kajpada, to je bil šele začetek. Ko se je razširila vest o tem masakru, so Teksani proglasili svojo neodvisnost. Po enoletnem boju na nož, kjer se sploh ni jemalo ujetnikov, je bil Santa Anna premagan in ujet. In tako je v mirovni pogodbi —

podpisani v Velasco — Mehika izgubila Texas.

Ali s tem še ni bilo konec Santa Anne. Osramočen doma po tolikšnih izgubah, jo je vse eno po nekaj mesečnem bivanju kot ujetnik v Washingtonu pri mahal domov. In kot nalašč je ravno takrat priplula francoska eskadrila v pristanišče Vera Cruz, da maščuje in pobere odškodnino za razbito prodajalno nekega francoskega trgovca. Santa Anna je v naglici zbral nekaj vojakov ter se postavil v bran Francozom. Med borbo ga je zadela topovska krogla in mu odtrgala nogo. Po daljšem boju in objubi, da dobi nekaj odškodnine, so se Francozi umaknili. Santa Anna je proglasil to za zmago — in ponovno postal narodni junak.

Mir, katerega je podpisal Santa Anna kot ujetnik v Velasco, ni bil nikdar potrjen od mehiškega parlamenta. Če tudi je bil Texas svoboden je kljub temu še vedno trajala napetost in vse prilike za novo vojno. Ko je bila ta država leta 1845 sprejeta v unijo Združenih držav, je mehiški poslanec zahteval svoj potni list rekoč: "Da je sprejete države Texas v federalno unijo Združenih držav najbolj krivično aneksiranje v zgodovini." Sledil je odklop ameriškega poslanika in leto pozneje je začela ameriško-mehiška vojna, katera je odtrgala od Mehike vse dežele na severni strani od Rio Grande: Texas, New Mexico, Californijo in Arizono. O tem več prihodnjič.

Pri nas

Zadnje čase čitam v našem časopisju število pism iz starega kraja, katera dobivajo naši rojaki. Moja nečakinja mi piše, da se stvari spreminjajo tudi v mojem rodnem kraju. Vodovod, elektrika itd. V zadnjem pismu mi poroča, da je njen rojstni dom postal središče nove kmetijske zadruge, kajti njen brat Stane ga je prostovoljno izročil in z njim vse posestvo tej novi zadruzi. Kot pravi je on tudi njen predsednik. Izgleda, da gre Jugoslavija kljub vsem godrnjam in nevoščljivcem naprej po svoji zgodovinski poti.

Naš piknik

Sodrugri in prijatelji! Naš piknik mora biti uspeh. Zato vsi v soboto dne 9. julija na Keglov vrvt v Willow Springs.

Jedilna sode je dobro čistilno sredstvo. Uporabljamo jo zlasti za čiščenje termov in srebrnih predmetov. Denimo npr. v aluminijev lonec en liter vode, nekoliko sode in čajno žličko jedilne sode, nato vodo zavrimo in denimo vanjo srebrne predmete, ki naj se kuhajo dve do tri minute. Ko jih vzamemo ven, jih dobro oplahnimo.

Tudi ko pomivamo posodo, imejmo pripravljen aluminijev kozarec z raztopljeno sode, da pomakamo vanj žlice in vilice umazane od rumenjaka.

Tole mi ne gre v glavo?

Kako to, da se naša javnost ne more pogledati v ekonomske probleme, ki se za milijone ljudi stalno poslabšujejo, to mi nikakor ne gre v glavo! In tudi to ne, čemu tako hlasta po škandalih, ki so za splošnost brez vsakega pomena! Tudi to mi ne gre v glavo, čemu ameriško ljudstvo ne razume, da potroši naša vlada za špijonažo tu in po svetu več kot katerakoli država na svetu.

PRIPovedNI DEL

Miško Kranjec:

Fara Svetega Ivana

ROMAN

(Nadaljevanje.)

Nasprotno, zelo bal se je te jasnosti, ki je vela iz Matijevih besed, zato ker je ta jasnost bila taka, da za njo ni mogel.

Kako naj se Rožman odloči? Kako naj gre na to stran? Učitelj je, beden učitelj, ki ga lahko premetavajo iz kraja v kraj ali pa celo vržejo na cesto. Kaj naj počne na tej cesti, ko ima ženo in troje otrok? Otroci doraščajo in jih bo treba poslati v gimnazijo. A kako naj jih pošlje, če bo v tej vasi? Dober mora biti, da ga bodo premestili kam k železnici. Giza lahko reče, da pojde k maši samo, kadar pride nanjo red nadziranja, zanj pa je postransko, ali naj se sprašuje, če je bog ali ga ni, k maši mora vsako nedeljo. Klemenčeva se lahko ukvarja s tako politiko, s kakršno se sama hočeta.

Rožman pa spada k državni politiki, kakor spada klin k lestvi, pa bodi ta politika danes taka, jutri pa drugačna. Zato ker je pač tako na svetu in ker sta Klemenčeva nekaj drugega, on pa je vprežen in mora vleči, vleči do smrti.

Ne ne, tu za Rožmana ni nikakega izhoda. Zagradili so ga s plotom in za tem plotom lahko prepeva ali pa pretaka solze. Pretežak je ta čas in vse to se ne more končati drugače, kakor da bo taval med Korenom in Klemenčevom, ki zdaj že nista več samo dve figuri, dva človeka, marveč nekaj drugega, usodnejšega. In pri vsem tem naj piše še nekako študijo. Za koga? Za nove učitelje? Ko pa bodo v bodočnosti nemara prihajali k Svetemu Ivanu sami Šmoni ali Šmonovke, ki jim bo všeč vsega, ako bodo mogli s svetlim in skrivnostnim obrazom vzklizniti:

"Ti, ali si že slišal tale vic?"
Da, vic, ali ni to višek? In čemu študija pri najnovejšem vicu?

4

Naj je Koren še tako govoril, prišepetaval o Klemenču, naj se je še tako posmihal zviška, je čedalje bolj čutil, da ga odplavlja v osamelosti. Osamelosti se sicer ni bal, ker je v duši sovražil vse te ljudi, a osamelost pri Svetem Ivanu je zanj pomenila pogin. Lani je šlo vse tako gladko. Dasi je vedel, da se bo poslabšalo, je vendar bil prepričan, da ga vsi ti ljudje ne bodo docela pustili na cedilu. Potreboval jih je za svoj vsakdanji kruh. Zdal pa je brezupna usoda vrgla sem tega Klemenca in od tistih dob Koren dobro čuti, kako naglo se vse spreminja. Ali je sam napravil kakšno neumnost? Prvič zdaj se je Koren

vprašal po tem. Njegove vloge pri Svetem Ivanu je konec, kar je jasno čutil. Zdal je bil "pisatelj" samo še Šmonu, ki pa mu je včasih le še v pogubo. Tokrat si Koren ni prikrival, da mu preti pogin. Tam na eni strani stoji župnik s svojim: po prvem aprilu naj gre delat. Na drugi strani je Klemenč, ki mu je odtrgal učiteljsvo, za katerimi je šel tudi Podlesek in bodo šli vsi kmetje.

Lani je lahko verjel in se varal ter varal tudi druge: v miznici je ležalo nekaj desetnih popisanih strani, ki bi jih lahko vsakomur vrgele v obraz in imel je dvojne pisem od angleških založb. Danes pa je bilo vse to bedno! Tako pisma bi si lahko preskrbel celo Šmon. Saj so bila samo odgovor na njegova pisma, trgovska zadeva, poslovnost. Nič več.

Zdal je še ta poslovnost bila brez pomena. Anglija je od jeseni bila v vojni z Nemčijo, mislila je na popove, letala, ne pa na njegovo delo, ki je običajno v popolni zagati, in ni mogel nikamor naprej. Kakor da ne ve, kaj hoče povedati. Vsa podoba Hitlerja, "kakršen je", kot ga je hotel opisati, se mu je zmaločila. Takšen je bil do lani, knjigo o njem, "kakršen je v resnici", bi ljudje lani še brali, morda še po padcu Češke. A po padcu Poljske? Ali je bil Hitler po napadu na Poljsko še tak "kakršen je v resnici"? In vse drugo? Kako naj Angleži vidijo v njem človeka, ki hoče z njimi mir, ko pa jim razbija trdnjave? Kako naj grejo Angleži z njim proti boljševikom, kar si Koren tako želi in jim je skušal v knjigi to dopovedati, ko pa je bilo jasno, da bi Hitler pri trenutno Hitler nevarnejši kakor boljševizem? Mar bi ne bil po uničenju boljševizma še nevarnejši?

Vse, kar in kakor je Koren mislil, je bilo lepo — nekoč. Takrat, ko je živel Chamberlain in vodil svojo politiko v Münchenu. Toda Chamberlaini so odigrali, prišlo je do vojne in kako naj bedni Koren pri Svetem Ivanu prepriča Angleže, da Hitler vodi vojno proti boljševizmu?

Mar zdaj začeti znova? Kaj pa on ve povedati o tem, današnjem Hitlerju, ko pozna onega prvega, "kakršen je v resnici"? Delo mu je zastalo; ni moglo nikamor naprej. Toda tudi življenje se je ustavilo in ni več poti dalje. Saj je Koren čutil, da se z njegovim delom od jeseni sem zapleta tudi njegovo življenje. Bilo je treba samo še

Klemenca, da mu počasi, a surovo strga masko z obraza. Ne gre več za ponižanje, ne za molodovanje, gre samo še za navadno skorjo kruha. Zato ker je prišel nekdo in to pogledal v srce in zdaj pripoveduje ljudem, kaj je v tem srcu. In ti ljudje, ki so bili tako zaspani v svojem mišljenju, so se nenadoma začeli trezniti in se jim je zazdelo, da svojo domovino vendarle ljubijo. Njega pa z Zofijo vred naplavlja. Tam na divanu leži ta njegova Zofija, kadi in sanja. Zato ker ona še vedno verjame, kakor verjamejo otroci. Leži, kadi in sanja. Zato ker v življenju kaj drugega ni nikdar počela. Bila je ustvarjena, da bo polegala, da bo njena bela, mehka roka božala moškim, pa tudi njemu lice, sladila življenje in vlivala vero bednim Korenom v slavo in bogastvo, zato ker si ga sama želi in ker misli, da ji vse to pripada.

Toda Zofija tokrat ni samo sanjala: slutila je in je mislila. Videla je Korena nad papirji, ki pa so prazni ležali pred njim.

"Sem pridi," mu je pomignila, ko se je ozrl po njej. Pritegnila ga je k sebi, ko je prišel do nje. Pogladila mu je čelo. "Zdi se mi, da si bolan..." je rekla. Odki-mal je in se grenko nasmehnil. "Pa utrujen?" je nadaljevala. "Ti ne gre delo?"

"Počasi gre," je odvrnil trpk. "Mora iti..."

"Oh, ko bi ti mogla pomagati!" je vzkliznila. "Pa kaj češ, moja glava ni bila za to ustvarjena. Bog ve, za kaj sploh sem bila ustvarjena, kaj misliš?"

"Za lepoto, Zofuš, za ljubezen!"

"Eh, ljubezen..." je dahnila grenko. "Saj se še komaj ozreš po meni. Ni več ognja v tebi. Gledam te in mislim: Ali bo prišel k meni, da me poboža? Pa ga ni..."

"Tu sem, Zofija..." Položil ji je roko na vrat, se igral z njenimi lasmi, ji gledal od blizu v oči in se grenko nasmehnil.

"Kadar ti tako gledam v oči, se mi spet vrača vera, da bodo te grde sanje prešle in bo spet lepo, kakor je bilo nekoč. Že zaradi tebe mora biti spet vse lepo!" Počasi ga je pritegovala k sebi in je tonil v njeni opojnosti, v tisti opojnosti, ki ga je omamljala toliko let in zaradi katere je v tej starosti vzel nase breme ter jo imel pri sebi, ker se je bal osamelosti in starosti. Toda v življenju se je zapletlo. Vedel je, da je treba nekaj ukreniti, zakaj o tdot vodi samo še ena ozka stezica: nekega dne ubiti njo in sebe.

Mar naj jo ubije in nato še sebe? Je mislil, ko je gledal njeno belo telo.

Zdrnil se je, stisnil ustnice in čutil, kako so se mu oči ovlažile. Kaj? Kako rešiti? Zdal jo je tako zapleteno. In tam v Sušnikovi hiši čepi nekdo, ki ga bo do kraja ubil. Župnika se ni bal, Klemenca pa se je. Nenadoma ga je obšel strah: Klemenč ga bo ubil. Ne telesno, pa ga duhovno. Telesno se bo moral Koren sam potem, ko bo prej ubil Zofijo, ki se ga zdaj tako strastno oklepa.

Ne, ne! Ne umreti! Živeti, živeti za vsako ceno... tudi za umazano... Zakaj onstran ni ničesar razen praznine, od tam ni vrnitve. Tu pa je še vedno nekaj in tu so še vedno možnosti: nekoč... Kaj mu mar vse ideje, kaj te vročine misli evropskega razvnanega duha! Kaj mu hitlerizem, kaj komunizem, demokracija in vsa bedasta navlača, ki človeka samo duši in ga lahko ubije. Ena sama pot je: tja, kjer je mogoče čim lepše in bolj živeti. Pa čeprav je to komunizem! Tudi to! Ker vse to je v bistvu ena in ista pesem: ugodno življenje. Po tem ugodnem življenju hrepeni komunist kakor kapitalist, Zadravec kakor Podlesek, Šmon kakor Miha Ku-har, Klemenčeva, vsi viničarji in želarji in kmetje v fari Svetega Ivana. Da, ena sama pesem, ki jo poje vse človeštvo in ki jo poje tudi Zofija v svojih sanjah in jo poje tudi Koren sam. Pa tako Koren nima kaj izbirati. Prepričan je, da je to isto pesem, ki bo zadnja odmevala in kjer je največ možnosti za življenje.

(Dalje prihodnjič)

Z UPRAVNIŠKE IN UREDNIŠKE MIZE

Ed Tomšič, Walsenburg, Colo., piše med drugim: "V nedeljo smo imeli prireditev SNPJ na Prešernovem izletniškem prostoru Rye. Vreme je bilo lepo in udeležba ogromna. Vse je izborni izpadlo. Nabral sem mimorene nekaj malega za list, a nisem imel časa, da bi storil več, ker sem bil zaposlen. Federacija SNPJ je prispevala \$50 iz blagajne v tiskovni sklad Proletarca in mislim, da se je s tem imenitno odzvala."

Vsega skupaj je Ed Tomšič ob tej priliki poslal \$16, od tega \$10 v tiskovni sklad in \$6 za naročnino, ki sta jo obnovila on in John Lepich. Imena prispevalcev v tiskovni sklad bodo v seznamu. Federacijam znesek pošljejo njeni odborniki.

John Stonich, Pueblo, Colo., je poslal vsoto še za 18 izvodov koledarja in pa prispevek listu v podporo od Mary Babnik. Bil je že v izkazu z dne 8. junija.

John Shular, Arcadia, Kans., je obnovil naročnino in obeta, da bo nadaljeval z agitacijo za Proletarca.

Louis Barborich, Milwaukee, Wis., je poslal pet naročnin; ob enem tolaži upravnika, "da se bo že privadil 'beračiti', ako bo treba". (To je namreč njegova omemba na upravnikovo notico, da je to izprevidel, da ne samo da mu bo treba delati temveč tudi 'beračiti' za vzdrževanje lista.)

Geo. Smrekar, W. Aliquippa, Pa., piše med drugim: "Pošiljam vam znesek \$36.50, ki sem ga nabral na prireditvi SNPJ dneva v tiskovni sklad." Glede navodil, ki nam jih je dal, se bo vse uredilo. In imena prispevalcev pa bodo v seznamu. Smrekar je torej še vedno dober Proletarčev prijatelj in pomaga ob vsaki priložnosti že skozi mnogo let. — Dalje Smrekar omenja, da mu naš novi upravnik Anton Udovič ni osebno znan, pozna pa Franka Udoviča, ki je istotako čikažan. Želi pa (Geo. Smrekar) Tonetu Udoviču obilo uspeha. Hvala. S sodelovanjem ljudi kakor je Smrekar ga tudi bo.

Anton Podobnik, Sheridan, Wyo., je obnovil naročnino in prispeval \$1 v tiskovni sklad. Naročnino so obnovili tudi L. Pogačar, Chicago, Fr. Mikša, Euclid, in oglasil se je Jerry Slabe z novim naslovom, v Euclidu, O. Ker naslov ni bil pravilen, je njegov list prihajal nazaj. Sedaj je stvar popraviljena.

Prosimo vse naročnike, da nam pomagajo ko se preselijo s tem, da nas obvesto o novem naslovu saj dva tedna prej, ker mi naš naslovnik v tiskarni ko-regiramo vsaka dva tedna. Za vse kopije, nepravilno naslovljene, pa nam pošta računa po 2c. To je po novi poštni postavi. Da skupno hranimo — torej povejte nam na dopisnici vaš novi naslov ko hitro mogoče.

Ethin Kristan pravi v pismu upravniku poleg raznih drugih stvari, tikajoče se knjig, tole: "... Sedaj je umrl še (Oton) Zupančič in kmalu ne bo v 'stari' domovini nikogar več, ki bi ga osebno poznal. Tako gre življenje svojo pot preko grobov in ve-

piše. Ne moremo točno izvedeti, čemu so po tolikih letih poštne zveze z Jugoslavijo še vedno tako neredne. Nekateri dobe vse kar se jim pošlje. Drugi nič. Morda so krivi temu lokalni birokrati — eden je. Ali pa je ves aparat še neizkušen in si ni še znal ustanoviti pravega reda. Kajti iz Amerike je tja, kar je od nas naročeno, vse točno pošiljana.

Naročnine so obnovili Louis Pogačar in Mary Siffrar, Chicago. Obnovil jo je Anton Podobnik, Sheridan, Wyo., in prispeval \$1 v tiskovni sklad. Dalje Jack Klevisher, Pierce, W. Va., in Frances Vidmar v Chicagu, ki je ob enem prispevala \$2 v tiskovni sklad.

Prej je že Ed Tomšič iz Walsenburga omenil, da je federacija SNPJ Colorado-New Mexico prispevala v korist Proletarca \$50. Par dni pozneje pa smo prejeli ček v omenjeni vsoti. Podpisnika sta Rose Radovich, tajnica, in John M. Stonich, blagajnik. Lepa hvala društvom in pa zastopnikom te naše krajevne bratske organizacije, ki se toliko trudi poleg svojih brig, ki jih ima, tudi za naš nepredni tisk.

Frank Košak, Brooklyn, N.Y., je obnovil naročnino, prispeval \$2 listu v podporo in nam želi obilo uspeha. Hvala. Mi njemu enako.

Anthony Drasler, Forest City, Pa., je poslal naročnino na ime Johanna Drasler. Forest City je bil nekoč naša velika trdnjava. Mestu je dolgo let županoval Slovenec. Sedaj je tam v glavnem le še lep kraj za letoviščenje. Čemu neki se nikoli ne oglasi v Proletarcu naš bivši pomožni upravnik Joe Drasler, ki dela v Alaski, ali njegova soproga Frances, rojena Artach, ali pa njena mama, ki živi v Denverju? Vsi so naročniki tega lista. Joe je doma iz Forest Cityja.

Philip Godina je poslal vsoto \$4 temu listu v podporo, ki je dospela v njegov urad od Janko Zornika v Detroitu. Janko je brat Toneta Zornika, ki agitira za naše napredne liste v zapadni Penni. Imena seveda bodo v izkazu, ki ga bomo objavili v prihodnji številki.

Ta Proletarec, ki ga imate v rokah, je moral biti urejen do večera v petek prvega julija. Tiskarna ob sobotah, nedeljah in na praznike ne dela, razen ako ji bi hoteli plačati "dvojni čas", česar ne znamo. Torej ako je vaše naznanilo, ali kak dopis izostal, naj vam bo to v poljansilo.

In ne pozabite agitirati za Proletarca zdaj prav tako kakor ste pred počitnicami.

Prijatelji Proletarca v Chicagu in v okolici, ali pa tudi "od blizu in daleč", ne pozabite priti na piknik v korist tega lista, ki ga priredi klub št. 1 JSZ v soboto dne 9. julija v Keglovem parku v Willow Springsu.

BORBA PROTI PUŠČAVAM V ZSSR
S spreminjanjem puščavskih predelov v rodovitno zemljo so pričeli v Sovjetski zvezi leta 1929. V času prvih dveh petletk so ustavili premikajoče se pesek na 60.000 ha v Srednji Aziji, napravili zaščitni pas ob reki Amu-Daria v dolžini 402 km in pogozdili 144.5 tisoč ha puščave v ukrajinski SSR, 141.6 tisoč ha v ruski SSR, itd.

Odločitev, ki jo je sprejela sovjetska vlada v oktobru 1948 o borbi proti suši v evropskem delu Sovjetske zveze, vsebuje tudi načrt boja proti puščavam. V prihodnjih sedmih letih (1948-1955) bodo pogozdili 322 tisoč ha puščav. Že lani so nasadili z drevesi in grmičjem površino 24.5 tisoč ha.

Sovjetski znanstveniki še vedno preiskujejo način, kako spremeniti puščavsko zemljo v rodovitno polja. Profesor Deržavin je uspel dobiti s križanjem posebnostno travo s to prednostjo, da uspeva v krajih s suhim podnebjem in da se njene korenine globoko vsidrajo v zemljo in jo držijo skupaj. Poizkusi, ki so jih izvršili na severnem Kavkazu, so uspeli. Ta trava je zrasla v višino treh metrov. Ima tudi to prednost, da zelo hitro požene po košnji. Ob koncu prve povojne petletke (leta 1950) bodo zasejali s to rastlino 20.000 ha, naslednje leto nadaljnjih 100 tisoč ha.

V puščavnatih predelih Srednje Azije so do sedaj že ustvarili

solidne baze za gojitev krme za živino. Danes se že pase na tisoče čred ovac "karakul" in "merinos", krav in konj v krajih, kjer je pred kratkim ni bilo drugega kot goli, premikajoči se puščavski pesek. Lansko leto so posejali velike površine s "puščavskim ovsom", "puščavskim prosom" in drugimi krmilnimi rastlinami. Na mnogih krajih so uporabili za setev najpriročneje sredstvo — letalo.

Potem ko različne trave drže skupaj puščavski pesek in ustvarijo vsaj nekoliko zemlje, pride na vrsto sajenje dreves in grmičja, kakor borovja, bele akacije, topolov, hrasta itd. Šele pod njihovo zaščito pričenjajo sovjetski poljedelci s setvijo žitaric, seveda pa so to posebna žita, namenjena za rast v puščavi.

Metulji težko umirajo

Spet je poletje in priroda so oleskali pisani metulji. Le malokdo ve, da ta čudovita nežna bitja težko umirajo. Vedo pa to zbiralci metuljev, ki svoje nežne žrtve le s težavo usmrtijo. Bržda velja to zlasti za nekatere vrste nočnih metuljev, ki so vprav žilavi. Marsikateremu lovcu na metulje se je že naključilo, da je metulja usmrtil s etrom, ga nato z iglami pričvrstil in razpel, prepričan, da je metulj res mrtev. Drugi dan pa je začuden opazil, da je metulj še živ, da na igli še giblje, podrtjeva, giblje s tipalkami, čeprav je preboden in mu je dal lovec za dosti etra. To se zlasti rado dogaja pri samicah, ki so polna jajčec. Pogostoma žive še po nekaj dni, četudi jih lovec vnovič omami s etrom. Zgodi se celo, da samica v trpljenju znese jajčeca in šele nato pogine, kakor da je hotela pred smrtjo še izpolniti dolžnost razploda. Seveda ni mogoče vedeti in dognati, ali morda v tem primeru ne deluje moč življenjske volje, s katero živalca odloga smrt za nekaj časa, da pred tem še opravi dolžnost razploda. Tudi pri ljudeh so znani podobni primeri, ko razvijajo ljudje pred smrtjo velikansko, domala nadnaravno energijo in umro šele potem ko so uresničili svoje poslednje želje in sklepe. Dušeslovje umiranja pozna mnogo takih primerov.

Kako ostanejo cvetlice sveže

Ne ohranijo se vse cvetlice. enako dolgo sveže. Predvsem je važno, da jih ne trgamo, pač pa režemo. Ko jih odtrgamo, trpijo majhne celice, iz katerih se sestoji cvet in tudi steblo. Posamezna rastlinska vlakna se mnogo prej posuše ob prelomu kot ob urezu. Zato režimo steblo z ostrim nožem. Urezano stebelce tudi bolje vsrkava vodo. Če je odrezana cvetlica predolga na zraku, tedaj se celice posušijo in izgubijo sposobnost še nadalje vsrkavati vodo. Zato nima smisla, da trgamo na izletih rože, če vemo, da jih dolgo ne bomo mogli dati v vodo. Ne pozabimo pa vedno na novo odrezati stebelca, ko premenjamo rožam vodo. Dobro je, da dodamo vodi malo kuhinjske soli.

Vedeti moramo tudi, da se nekatere rože med seboj ne prenašajo. Tako npr. bo španski bezeg kmalu ovenel, če ga denemo v vodo poleg drugih rož. Tudi nageljni zdrže delj časa če so sami v kozarcu, prav tako vrtnice. Bolj družabne so pa poljske cvetlice; seveda ostanejo cvetlice več časa sveže, čim manj jih je v vazi.

Kakor zelo imajo rože rade sonce v naravi; tako malo ga ljubijo v sobi; poleti ne držimo vaz z rožami v sobi, pač pa na hladnem prostoru.

NE ČAKAJTE,

da prejmete drugi ali tretji opomin o potečeni naročnini. Obnovite jo čim vam poteče. S tem prihranite upravi na času in stroških, ob enem pa izvršite svojo obveznost

Delavec, ki ne čita svojega glasila, je nepopoln delavec. On je hlapec svojega gospodarja, nikdar pa in v nobenem oziru ne sam svoj gospod.

PROLETAREC je delavski list za misleče čitatelje.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združeno državo (izvzemli Chicagu) in Kanado \$8.00 na leto; \$4.00 za pol leta; \$2.00 za četrt leta; za Chicagu in Cook Co., \$9.50 za celo leto; \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 SOUTH LAWDALE AVENUE
CHICAGO 23, ILLINOIS

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

(Konec s 1. strani)

opisuje. Šlo se je v tem slučaju glede časopisov. V tej koloni je bilo omenjeno o naredbi, da je moral vsak list v tej deželi, ki je bil tiskan v katerem koli tujem jeziku, imeti posebno dovoljenje za poročanje o vojnih ter o notranjih in o vnanje političnih zadevah. Mnogi listi, ki so bili pri vladni na dobrem glasu, so dobili dotični permit še predno je postala prišla v veljavo. V Chicagu npr. oba taktarna češka demokratska dnevnika Hlasatel in Svornost, a Spravedlnost, socialistični dnevnik, dasi je podpiral Wilsonovo politiko, pa je prišel v težave. Enako slovenska "Prosveta". I. M. je morda pozabil, da je SNPJ poslala v Washington takratnega svojega glavnega tajnika Johna Verderbarja. Ker je bil med politiki v Chicagu na dobrem glasu in se je potrudil po navodilu glavnega odbora direktno na "božjo pot" v Washington, je dovoljenje, da sme Prosveta pisati o vojni v slovenskem jeziku ne da bi i bilo treba vse prevesti ob enem za mednarodni cenzorski urad v angleščino, dobil. Tako je Prosveta imela težave s prevajanjem le nekaj tednov. Vsak večer je delal pri tem v SNPJ basementu takratni upravitelj Jože Zavertnik, njegov sin Joseph s svojo ženo in pa avtor te kolone. Včasih do desete zvečer, čestokrat dalj. Ivan Molek, ki je bil takrat tudi član uredniškega štaba Prosvete, se v teh "extra" delih ni udeleževal. "Proletarec" je poslal v istem času, kakor SNPJ Johna Verderbarja v Washington, svojega tajnika-upravnika Franka Petriča. Dočim je Verderbar uspel, Petrič ni. Proletarec je moral skozi cele mesece pošiljati cenzuri vse Krstanove ter druge članke o vojni v angleščini zaeno s slovenskim besedilom. Imeli smo sejo za sejo, kako si pomagati iz zagate in urednik sam je takrat dejal—tako ne moremo nadaljevati. Ne morem izdelavati dela na ta način. Končno se je Frank Petrič znova potrudil, dobil je prej slovitiga socialističnega žurnalista in pisatelja Sparga, ki je imel v Washingtonu zveze, da je posredoval in dobili smo permit. Mi, ki smo se borili za Wilsonov program na celi črti, ga mesece in mesece nismo imeli. A nešteti takrat se izhajajoči listi v tujih jezikih, pa so imeli dovoljenje od prvega dne. Drugič, Ivan Molek je tudi pozabil, da je bila "protidečarska" histerija one dni prav taka, kakor je sedaj pod Trumanom v MIREM času. Pod Rooseveltom je vladala skozi ves čas druge svetovne vojne v tej deželi strpnost. A sedaj tega ni več. Vse križem se debele advokati z lovom na špijone, ali pa z obrambami "špijonom". Tako naj ljudstvo pozabi na "recesijo" in se zabava ob čitanju "romanov" o Romeolih, ki

"zapeljujejo" bogate vdove, in ob umorih, ki se množijo širom naše dežele. "S. B." ve, da to, kar ona propagira, ni demokracija, kakor ni po njenem mnenju demokracija tisto, kar se dogaja za železnim zastorom. Ampak kaj je nadomestilo? Očividno, če pogledamo po svetu — razširjevanje "železnega zastora". Poglejmo na Kitajsko in še marsikam! Seveda, mi, ki smo navajeni takozvanega ameriškega standarda magari v kempah ali v slumsih, bi se težko sprijaznili z življenjem, ki ni toliko svobodno, kakor je v newyorškem Union Park, ali v clevelandskem Public Square, ali na križišču ulic Madison-Halsted v Chicagu. Toda zaostale države morajo nekam — ne nazaj temveč naprej in nič drugega ne kaže Zed. državam. Čemu vendar si je Truman izmislil svoj "fair deal" ako ne v prav tak namen?

"V starem kraju ga lomijo", piše prijatelj. To sklepa po pisemih svojcev. Morda je v pravem. Mogoče so novi birokrati marsikje slabši, ali saj manj izkušeni, kakor pa so bili Aleksandrovi. In zato je znova na mestu: čemu dva človeka, ki sta bila oglašana in sta še oglašana in tudi sta smatrana za glavna prvaka ameriških Slovencev, ne povesta kaj o RAZMERAH, o NACINU politike sedanje Jugoslavije namesto da pišeta le o vsakdanjostih.

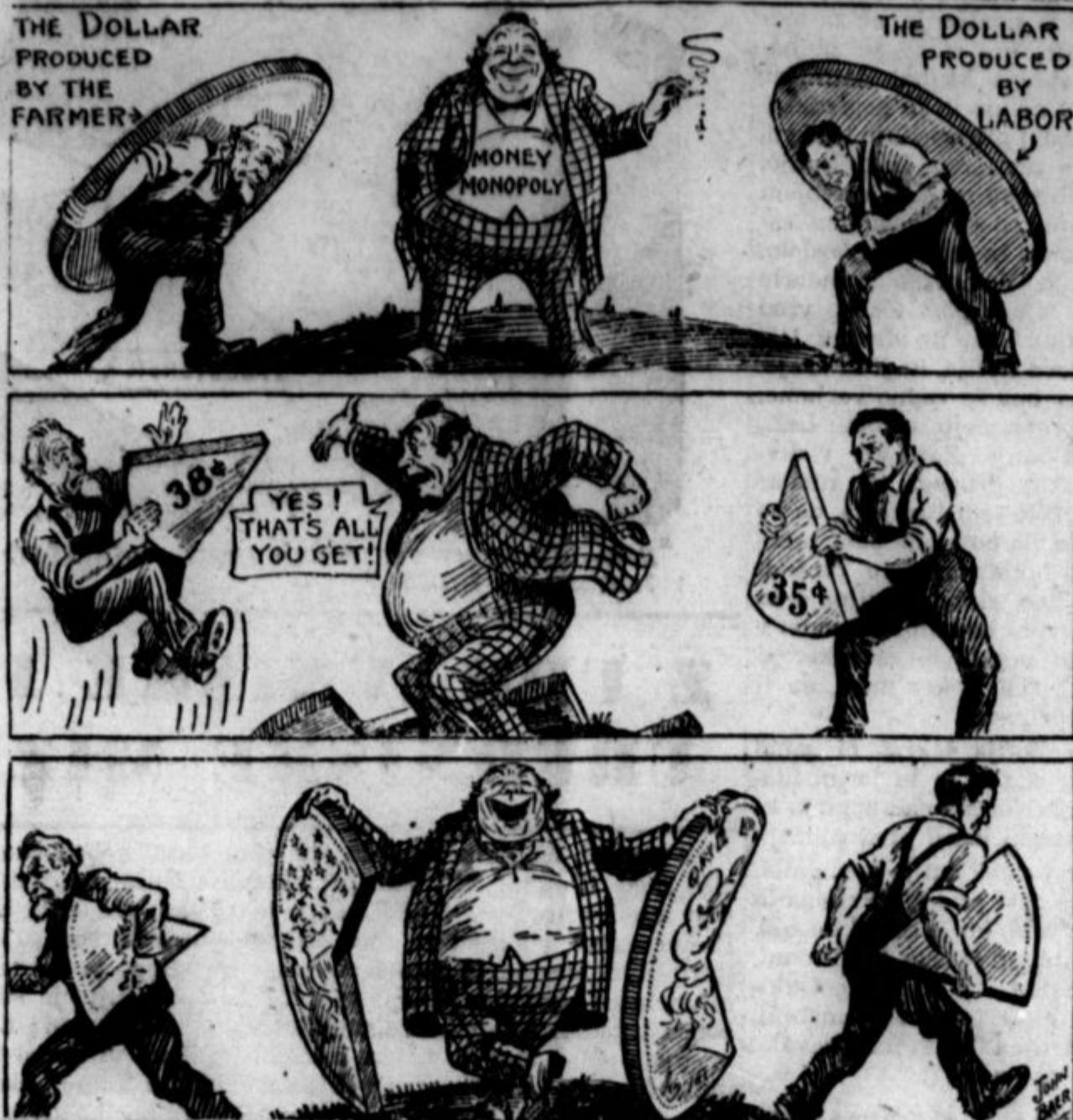
"Narodni Glasnik" v Pittsburghu je urejevan striktno po navodilih kominforma. Taktiko je spremenil čim mu je urad partije iz New Yorka naročil—Tito ni več na zaželeni listi. Kršil je disciplino. Boj njemu! In tako so morali Majnarich in tovariši udrihati po idolu, ki so ga še dan prej povzdigovali v devoto nebo.

Koroška je sedaj eno izmed spornih vprašanj — toda ne več med Avstrijo in Jugoslavijo — temveč med kominformom in Titovo vlado. "Narodni glasnik" v izdaji dne 27. junija ima uvodnik, z naslovom, "Titovci pokazali svojo boju na pitanju Avstrije", v katerem napada vse tiste jugoslovanske komunistične prvake, katere je prej slavil ter jih dvigal med zvezde.

Trojanski konj je lepa pravljica. Iz nje naj se bi kaj naučili tudi ljudje, ki streme na prihodnji konvenciji prevzeti vodstvo SNPJ. Namreč dokler je čas, Ne šele iz svojih prepoznih skušenj.

Prvi slovenski pravopis je izdal Fran Levce leta 1899, sledil mu je pravopis leta 1922, a leta 1935 je izšel tretji. Zdej pa pripravljajo Slovenska akademija znanosti in umetnosti nov pravopis na 960 straneh. Pravopis bo rabil tudi kot slovar tujk ter kot frazeološki besednjak: Krajev-

WHY WEALTH CONCENTRATES

nih imen ne bo vseboval, ker je predvidena posebna izdaja s krajevnimi imeni in z vsemi potrebnimi pojasnili. Novi pravopis bo obsegal okrog 100.000 gesel, med njimi mnogo novih.

Jugoslavija na vseh straneh odpravljena in v borbah

(Konec s 1. strani)

Američani, Angleži in Francozi zahtevam Jugoslavije niso naklonjeni. Ne le to — saj jih ji naravnost zavračajo.

Umik sovjetske zveze od zahtev, da se mora Jugoslaviji ustreči v pogodbi z Avstrijo, je kajpada vplival posebno v Sloveniji jako porazno.

In tudi volitve v Trstu so bile v svetovni javnosti tolmačene kot klofuta na Tita.

Zmagala je de Gasperijsva stranka, dasti pod Avstrijo v Trstu ni bila klerikalna stranka nikoli močna. Komunisti (Togliattijeve stranke) so dobili okrog 30 odstotkov glasov. Slovenci, s svojimi zavezniki Italijani pa le par tisoč glasov.

Vendar pa Jugoslavija v zvezi tem neugodnostim trdi, da napreduje in da je tudi politično trdna v zvezi nasprotnikom, ki jih ima križem kraja.

Človeštvo zoper samega sebe

Ali ima človeštvo poleg vsega tudi manjše proti samemu sebi, ne da bi se tega zavedalo?

Gotovo se mora priti, da jo ima. Človeštvo torej ravna proti svojim lastnim interesom. Njegovo postopanje dela vtisk blaznosti. Nič pa ni pridobljenega, če se človek roga tej manj; ako se smatra to divjanje zoper samega sebe za bolezen, je treba spoznati njene vzroke in najti zdravlilo.

To je pravi namen socializma. Kaj stoji udeleževanju solidarnosti vsega človeštva na poti? Kako je mogoče premagati te zapreke? Kdo jih more premagati?

Človeštvo je razdeljeno v vsakovrstne dele, in njih interesi iščejo zadoščenje vsak zase. Pri tem izginejo obziri na sosedu in na skupnost; zavest, da ima ta skupnost tudi interese, da mora torej vsak del s sosedu in z vsemi ostalimi skupaj imeti enake interese, peša in tupa izginje popolnoma.

Nasprotja posameznih interesov je torej treba odpraviti, da morejo oživet skupni interesi. Premagati je treba egoizem in za to je potreben boj. Uspešno more voditi tak boj le tisti element, kateremu je skupnost najbolj potrebna in ki najmočneje reprezentira skupne interese. To je delavski razred. Zato je proletarijat pionir vzajemnosti človeške družbe.

Intervju z Ilijem Ehrenburgom

Izmed sovjetskih pisateljev gre zaradi svoje "pikrosti" "neodvisnim" novinarjem najbolj na živce Ilija Ehrenburg. Je človek srednje velikosti, sivih oči in precej nervozen.

21. aprila zvečer je v baru dvorane Pleyel priredil tiskovno konferenco, na kateri je bilo več kakor 50 angleških, francoskih, ameriških, nemških in italijanskih novinarjev.

Ehrenburg je prišel v bar, se usedel in pričel gledati navzočim v obraz. Čakal je, da ljudje zasledijo svoje prostore in mirno kadil. Eden izmed skupine "Hearst" je zašepetal: "Pa saj ni videti tako divji!" "Govori samo ruski", ga je potolažil neki kolega, o katerem so kasneje odkrili, da govori samo angleški.

Ilija Ehrenburg se je nato dvignil in začel nepriljudno in lagodno govoriti v popolni francosini. Najprej je prosil novinarje, ki bi imeli namen potvarjati njegove besede, naj bodo takoj prijazni, da tega ne delajo. Bilo je, kakor da jih je polil s hladno vodo, kar pa je storil skrajno vljudno.

"Sem vam na razpolago", je rekel Ehrenburg in vprašanja so začela kar deževati.

"Ali res, da so vas ostro kritizirali kot kozmopolita?" ga je nekdo vprašal v angleščini. Ehrenburg se je zasmehljaj. "Točno", je odgovoril. "Pri nas, kakor povsod, gnjavijo razni kritiki pisatelje. Skromno moram priznati, da so me precej kritizirali, to je namreč posel kritikov. In rekli so mi tudi, da sem kozmopolit, tega pa ne verjamem, ker mi mnogo drugih kritikov daje prav in me podpira. Naj bo kakor koli. V Sibirijo me niso poslali, in mislim, da me tudi ne bodo. Hotel bi, da bi vam bilo nekaj jasno. Ljudje morajo biti zelo priljudni. Nasprotni listi na vsem svetu se v svoji protisovjetski propagandi poslužujejo prav vsega. Če n. pr. sovjetska kritika zagovarja nekega pisatelja, pišejo nasprotni listi, da je kritika v Sovjetski zvezi uklanjena v verige; če pa kritika napada, tedaj pišejo, da je uklanjen pisatelj. Čas bi že bil, da bi ti listi končno pisali resnico."

Ilija Ehrenburg je nehal govoriti in polovica novinarjev se je smejala na račun enega novinarja, ki je mislil, da je s svojim vprašanjem nastavljal Ehrenburgu past.

Neki angleški novinar, ki se ni smejal, se je hudo zresnil in je izročil Ehrenburgu listek. Ehrenburg si je nataknil očala in bral: "Vprašajo me ali je res, da Albanija in Bolgarija pomagata grškim partizanom". Postavil je listek na mizo, se nasmehnil in odgovoril: "Sem že dejal, da sem pisatelj, ne pa diplomat ali politik v ožjem smislu. Imam pa vtis, da si zna grško ljudstvo

prav dobro pomagati samo. Račje pa bi hotel vedeti, kdo daje orožje atenski vladi: ne zdi se mi, da bi ji ga dajali Bolgarija in Albanija. Vladi teh dveh držav namreč nista naklonjeni fašistom. V Atenah pa so fašisti, v tem se strinjajo vsi, to vedo tudi oni, ki jim pomagajo. Ali ni tako?"

Zaprj je usta in pogledal na drugo stran; končal je. Angleški in ameriški novinarji so v zadregi gledali svojega nesrečnega kolega. Ta je ves razdražen hitro vprašal: "Ali nam gospod Ehrenburg lahko pove, ako bodo Rusi nehal z blokado Berlina?"

Ehrenburg ga je mirno pogledal: "Sem vam že dejal, da nisem diplomat. In vi?"

Novinarji so se začeli gromko smejati: "diplomat", je zardel in se je dokončno vsedel.

Neki drugi novinar je vprašal Ehrenburga, katerega ameriškega pisatelja najraje bere, Ehrenburg je odgovoril, da mu je najbolj priljubljen Faulkner.

Neki angleški novinar se je zopet vrnil h grškemu vprašanju. Ehrenburg mu je odgovoril, da je v Grčiji napredek na strani onih, ki se borijo na gorah. "Prav škoda je, da voditelji države, kjer se je rodil Lord Byron, ki je padel v Grčiji za svobodo te dežele, ne razumejo, kakšen je resnični položaj."

Sledilo je drugo vprašanje: "Zakaj Rusija daje tako malo vizumov v kulturne namene?"

"Daje jih več ali manj toliko, kolikor jih dajejo druge države Rusom. Vsi vi — je dejal Ehrenburg — veste, kako se je končalo Sostakovičevo potovanje po Ameriki; in Sostakoviča so povabili na koncertno turnejo. Ko sem bil jaz v Ameriki so mi npr. prtili spremstvo funkcionarja državnega departmanta. Jaz sem miren človek in ne nosim s seboj ne orožja ne "moskovskega zlata". No, družbo funkcionarja sem rad sprejel in živel je z menoj mnogo časa. Reči moram, da se je ob oni priliki državni departament hudo ušel.

Moj spremljevalec je namreč na koncu potovanja postal mnogo bolj napreden, da ga je sedaj državni departament napodil."

Tiskovna konferenca se je nagibala h koncu. Ehrenburg je pobral kup listov in je dejal: "Sedaj ne morem odgovoriti na vsa ta vprašanja. Odgovoril bom nanje ločeno kasneje. Na neko vprašanje žal ne bom odgovoril, je preveč nadležno. Nekdo izmed vas me je namreč vprašal, kakšne mere bi jaz podvel za ameriškega vojnega ministra gospoda Forrestala, ki so ga pred kratkim poslali v zavod za umobolne. Mi je res žal, ne morem odgovoriti. Nisem zdravnik." (Forrestal si je v tej svoji boleznini nedavno v zavodu, kjer je bil, sam vzel življenje.)

Vstal je in še dodal: "Gospodje, še nekaj bi vam moral povedati, in sicer na ustmeno vprašanje, ki mi ga je pravkar nekdo postavil. Rusija noče vojne, ona je sploh ne more hoteti. Mi sovjeti smo predrago plačali za mir s preveč milijoni mrtvih, da bi lahko želeli novo vojno. Previsoka je bila cena za mir za nas in dovolite mi, povedati še to, kar ni bahanje: priborili smo mir z našimi mrtvimi tudi za mnoge zapadno-evropske države."

LEV N. TOLSTOJ:

ZAPISKI MATERE

(Iz pisateljeve posmrtni zapuščine)

Danes 3. maja 1857. leta pričnem pisati nov dnevnik. Starega in jo grizel. Bala sem se, da se bo ozrl, in sem se oddaljila od okna, a tisti mah sem zaslislala njegove korake gor po stopnicah. Naglo, pogumno je stopal. Ne vem, kako sem ga spoznala, a stopila sem k vratom in obstala v pričakovanju. Srce mi ni plalo in nekaj veselega in lepega me je tesnilo v prsih. Kako sem vse to vedela? ... Vedela sem pač. Saj bi se lahko bilo zgodilo, da bi bil prišel in rekel: "Oprostite, cigarete sem pozabil," ali kar koli podobnega. Da, moglo se je zgoditi kaj takega. A kaj bi bilo z menoj, če bi se bilo to zgodilo? ... Ne, ne, nikakor se to ni moglo zgoditi. Zgodilo se je tisto, kar se je moralo zgoditi. Njegov obraz je bil resen in vdan in odločen in vesel, oči so se bleščale, ličnice podhrtevale. Bil je v plašču in je držal klobuk v roki. Nikogar ni bilo tu, vsi so bili na terasi.

"Varvara Nikolajevna," je rekel, ko je obstal na poslednji stopnici. "Bolje takoj, kakor da bi se mučil. Morebiti tudi vas vznemirja..."

(Konec prihodnjic)

Seznam priredb slovenskih organizacij v Chicagu

Organizacije v Chicagu in okolici, ki žele imeti svoje priredbe označene v tem seznamu, naj nam sporoče podatke, enako tudi popravke in slučaju pomot.)

Klub št. 1 JSZ — piknik v korist Proletarca v soboto 9. julija pri Keglu v Willow Springsu.

"Sosedje" št. 449 SNPJ, piknik v nedeljo 24. julija v Benis Forest Preserve (v istem kraju kakor lanske leto).

Društvo št. 707 SNPJ iz Summita priredi "moon light" piknik v soboto 30. julija na Keglovem vrtu v Willow Springsu.

Pioneer št. 559 SNPJ, piknik v Pilsen parku v soboto 6. avgusta, So. Albany ter 26th St.

"Nada" št. 102 SNPJ — banket v praznovanju 40-letnice društva v četrtek 11. avgusta pri Leo Gračnerju na S. Lawndale Ave.

Trailblazers št. 100 SNPJ — piknik v nedeljo 14. avgusta na vrtu Gano Farmers Grove, 425 W. 116th St. (3 in pol bloka vzhodno od Halsted.)

Pevski zbor Prešeren — piknik v nedeljo 21. avgusta na Keglovem vrtu v Willow Springsu.

Progressivne Slovence, krožek št. 9 — praznovanje druge obletnice krožka s programom in plesno zabavo v nedeljo 16. oktobra v dvorani SNPJ.

Pevski zbor Prešeren — jubilejni koncert v nedeljo 6. novembra v auditoriju Sokol Chicago na So. Kedzie Ave.

Slovenski dom št. 86 SNPJ — veselica v soboto 19. novembra.

Narodni vitezi št. 39 SNPJ — Silvestrova zabava v soboto 31. decembra v jedrini dvorani.

PRVA SLOVENSKA PRALNICA

Parkview Laundry Co.

1727-1731 W. 21st Street

CHICAGO 8, ILL.

Fina postrežba — Cene zmerno — Delo jamčeno

TELEFONI: CAnal 6-7172-6-7173

ZA LIČNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING COMPANY

Tel. Michigan 2-3145

1838 N. HALSTED ST.

CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR

LETNIK 1949

Vsebuje ŠTIRINAJST povesti in drugih pripovednih spisov, ŠEST zgodovinskih spisov, PETNAJST pesmi, DEVETINDVAJSET slik in pa koledarske ter razne druge podatke.

CENA SAMO \$1.50

Naročila naslovite

PROLETAREC

2301 So. Lawndale Ave,

Chicago 23, Ill.

Iz SANSovega urada

3424 W. 26th St., Chicago 23, Ill.

Bojniška oprema prihaja v Jugoslavijo

Ker so se trgovinski odnosi med Zdrženimi državami in Jugoslavijo znatno izboljšali v zadnjih par mesecih, so se izboljšale tudi prilike za odposiljanje bolniške opreme in potrebščin za otroško kliniko v Ljubljani, katere nabavlja iz posebnega sklada Slovenski ameriški narodni svet. Te potrebe se se gromadile mesece in mesece v skladišču v New Yorku, podvržene izvoznemu dovoljenju našega oddelka za mednarodno trgovino. Izboljšanje odnosov nam sedaj omogočuje točno izposlovanje izvoznih dovoljenj (export licenses) in odposiljanje čedalje večje količine opreme za dokončno izgraditev potrebne klinike.

Doslej nam je ministrstvo za ljudsko zdravje Ljudske republike Slovenije uradno potrdilo prejem dveh večjih pošilk. Razen enega stroja za pralnico, ki je bil poslan v marcu po ameriški transportni liniji, so bile vse druge nakupljene potrebe odposlane na jugoslovanskem tovornem parniku TOPUSKO v februarju in maju. Na ta način smo skladi prihranili precej denarja. Obenem pa je tudi dostavljanje bolj sigurno in direktno. Omenjeno ministrstvo se uradno zahvaljuje v imenu slovenske vlade vsem onim slovenskim Američanom, ki so prispevali v ta sklad, ter SANSu, ki vodi zadevno akcijo.

V pojasnilo onim, ki so iz občutstva domovino prispevali v ta sklad (in ne onim, ki niso ničesar dali, pa želijo informacij), navajamo sledeče podatke o naših pošilkah:

Februarja meseca je motorni tovornik Topusko odpeljal za klinično pralnico velik pralni stroj ter ožemalnik v skupni vrednosti \$3.670,00 (teža obeh ton in pol). V marcu je bil odposlan sušilni stroj na ladiji SS Exeter (vrednost \$1455,00).

Za klinični preiskovalni oddelek smo odposlali dva velika roentgenska aparata, izdelka Westinghouse, rezerve tube in druge dele, veliko količino filma in drugega pribora ter prenosni roentgenski aparat za uporabo izven klinike v slučaju potrebe. Skupna vrednost teh aparatov in pribora je \$13.038,94 (teža 4 tone), električni aparat za destilacijo vode, cena \$557,04; umivalno korito za izpiranje mavčnih oblog (plaster sink and ceptor), izrečno izdelan za to potrebo (cena \$115,43); štiri (4) velike zabojne sedišče za stranišča in zadrževalno železnino (\$571,12). Istočasno je omenjena ladija odpeljala tudi rezerve cevi in filmski pribor za Picker X-Ray aparate za zdravišče Golnik, kupljeno na račun sklada JPOSS. Ta material je ležal že mesece in mesece v skladišču, čakač izvoznega dovoljenja, ki ga je končno izposloval SANS. Plačali smo tudi vse zadevne stroške.

Dne 4. maja je parnik Topusko odpeljal sledeče predmete:

10 posebnih kotlov (tanks) in termostatnih oprem za otroška kopalna korita vrednost \$1.380,00, teža 4 tone in četrt; nadaljno

železnino in sedeže za otroška stranišča (\$65,10, 113 funtov); rezervne kablje, gumijaste predpasnike, svinčene rokavice in vso pripravo za izdelavo kliničnih filmov (X-Ray film) (\$432,40 - 148 funtov); umivalna korita, umivalnike, zadrževalna železnina in pribor (\$6.295,02 - 4.013 funtov); 20 priprav za prhne kopalje (za bane) in 10 priprav za umivanje glav za uporabo pri kopalnih koritih (bathtub shampoo outfits), vrednost vključena v ceni kopalnih korit (teža 561 funtov); 20 kopalnih korit za večjo deco, potrebna oprema, ventili iz kroma itd. (teža 4 tone in pol); 9 kabinetov za prhne kopalje (\$541,80 - teža 3.250 funtov); štiri valni električni likalni stroj (100 inch size) - cena \$2.100, teža 2650 funtov; 2 kuhalna stroja na paro (\$3.070,00) ter 12 kuhalnih kotlov na paro (\$3.046,77), vključivši razno rezervno opremo (skupna teža 4.140 funtov); 90 umivalnih korit s modernim opremo iz kroma za varno odpiranje in zapiranje tople in mrzle vode (\$2.279,70 - teža 3 in četrti ton); velik aparat za desinfekcijo bolniških postelj in postelnine obnem, opremljen z vozikom in vso kontrolno napravo (\$7.800,00 - teža 4 in četrti ton); električni aparat za sterilizacijo zdravniške posode, 2 električna aparata za desinfekciranje zdravniških instrumentov, 4 pare električnih sterilizatorjev za vodo - vse kompletno \$8.506,00 - teža 3.820 funtov; 40 umivalnih korit za zdravnike z vso moderno opremo, mehaničnimi odpiralnimi ventili in zadrževalno železnino (teža 4.211 funtov). (Kjer cena ni navedena, pomeni, da ves material še ni bil dostavljen in zaračunan, dasi smo samo pri tvrtki Crane Co. plačali naprej in imamo še dobilo sanitetnega materiala za \$10.300.

Poleg že označenih zneskov smo plačali tvrtki Otis Elevator Co. \$16.755 na račun naročenih bolniških dvigal (elevators), ki še niso izdelani. Do konca maja smo izplačali iz sklada otroške klinike skupaj \$83.397,38. V tej vsoti so vključeni stroški raznih skladišč in prevoznine (\$1.077,98), zavarovalnina, izposlovanje izvoznih dovoljenj, izdelava izvoznih dokumentov, razne pristojbine in postrežba (za vso dobo) \$763,30 ter \$107,94 za kablje, telefon, vozne stroške, kličje in za bančno postrežbo. Vsega skupaj smo doslej odposlali v Ljubljano 242 velikih tovornih zabojev v skupni teži 52.481 funtov ali 26 ton in četrt. Nadalje, ne tu omenjena pošiljka, gre iz New Yorka na parniku Topusko prve dni julija.

Naročila za nadaljne potrebe so položena ali se polagajo. Na velike poteškoče in zadržavanja naletimo pri tem, ker ameriški standard za bolniško opremo vedno ne ustreza specifikacijam, ki jih predlagajo slovenski arhitekti in inženirji. Naletimo tudi na sabotažo. Na primer načrte za kliniko je izdelal arhitekt Bokal že leta 1947, a dobili smo jih komaj marca 1949. Pri

STEP A LITTLE FARTHER, UNCLE!

polaganju naročil za dvigala (ali lifte, kakor pravijo v Evropi), smo pronašli, da jih načrt sploh predvideval ni. Vedeli nismo ne za širino, globino, visočino niti ne za točen namen teh dvigal. Specifikacije in dimenzije sploh niso odgovarjale potrebam in zahtevam moderne klinike. Nad leto dni ni bilo glasu. Danes vemo, zakaj. Arhitekt Bokal je bil obtožen sabotažiranja petletnega plana, plačanega vohunstva itd. in obsojen na smrt sredi februarja. Njegovi načrti za otroško kliniko, ki so v naši posesti, so že v slučaju dvigal pokazali njegovo krivdo. Brezdvomo bodo izredni stroški, kajti stavba je bila že pod streho, ko smo zvedeli to novico.

Po zaključku pododseka upravnega odbora SANSa smo položili naročilo in plačali na račun sklada otroške bolnice tudi avtomobilski voz tipa Willys-Overland Station Wagon za prevažanje obolenih otrok, potrebnih v kliničnega osebja. Stane (brez lokalnih stroškov) \$1.514,00. Enako vozilo smo kupili tudi na račun sklada za zdravila za Rdeči križ Slovenije. Oba avta, z napisom - Podaril Slovenski Ameriški Narodni Svet - USA - prideta v Ljubljano s parnikom Topusko v juliju.

Na račun sklada za zdravila je SANS naročil doslej 10 kg (10.000 gramov) dihidrostreptomycina sulfata. Zadnjih 1.400 gramov odpelje Topusko v juliju. Zdravilo se deli brezplačno fizično in socialno potrebnim bolnikom v bolnišnicah, ki spadajo pod jurisdikcijo slovenske republike. Federalni zdravstveni zavodi (pod jurisdikcijo vlade v Beogradu) pa dobivajo zadostno količino tega zdravila od zvezne vlade. Naša zdravila grede torej izključno za Slovence v Sloveniji. Na ta račun smo tudi kupili slovenskemu Rdečemu križu 'Jeep Station Wagon', ki bo tej humanitarni ustanovi odlično služil pri izvrševanju napornega dela za socialno in fizično šibko mladino Slovenije.

Koncem maja nam je pisal dr. Tomaž Furlan, preko katerega se delijo naše pošiljke streptomycina. Pravi: V dne 6. do 8. maja so imeli slovenski zdravniki skupaj s hrvatskimi zdravniki v Dobrni (na Stajerskem) svoj kongres. Udeležilo se ga je 92 zdravnikov in so razpravljali o najnovejših metodah zdravljenja tuberkuloze, posebno s streptomycinom. Po poročilu predsednika kongresa dr. T. Furlana o ameriških pošilkah streptomycina, je kongres enoglasno zaključil, poslati ameriškim Slovincem združenim v SANSu toplo zahvalo za njegovo prizadevanje pri zdravljenju naših bolnikov.

V zvezi s tem vam (SANSu) sporočam, da sem do sedaj razdelil 3.300 gr. poslanega streptomycina in sicer: Topolišča 1000 gr., Novo Celje 1000 gr., Ljubljana-bolnica 250 gr., Mari-

bor-bolnica 250 gr., Senožeče 500 gr. in še dvema desperatnim bolnikom s tuberkulozo grla in težkimi bolečinami bolnica Trbovlje in bolnici Postojna, vsaki po 25 gramov.

Da bolniki resnično prejemajo to zdravilo brezplačno, dokazujejo tudi številna pisma, ki jih SANS v čedalje večjem številu prejema ne samo od bolnikov, temveč tudi od bolnišnic. Vse to so samo zahvalna pisma. Nihče ne prosi. Vsakdo se zahvaljuje onim našim rojakom, ki so prispevali sredstva za nabavo zdravila, katero jim utegne rešiti ali vsaj podaljšati življenje.

SANS je že pojasnil Rdečemu križu Slovenije in ministrstvu za javno zdravje LR Slovenije, da vse te podpore ne prihajajo od 'ameriških Slovencev'. Naših rojakov in njihovih potomcev v Ameriki je veliko. Toda koliko teh in kateri so kaj žrtvovali za staro domovino? Bogle, malo jih, bi rekel Belokranjec. Resnično! Delali so, prispevali in še prispevajo le oni napredni elementi, ki so v okrilju Sansa, zavodni člani SNP, Progresivnih Slovencev in nekaterih drugih manjših organizacij in ustanov ter posamezniki, ki ne dopustijo drugim misliti zanje. Med 'ameriške Slovence' spadajo tudi oni, ki želijo na vse pretege škodovati Sloveniji in Jugoslaviji, se reče sedanji vladi, in za dosego tega namena so kratkomo pustili slovenski narod na cedilu. SANS in njegovi podporniki so bili od vsega začetka in bodo tudi še v bodoče na strani naroda, pa naj pišejo politični viharji kamor hočejo. Naša kri ni voda! Psi naj kar lajajo, toda naša karavana bo šla naprej! Prerobke slovenskih pesnikov so se v preteklosti v marsičem izpolnile. Morda se izpolni tudi ona pesem, ki svetuje. Črna zemlja naj pogreznje, ki sedaj odpada!

Mirko G. Kuhel, tajnik SANSa.

Skandali in spletki

(Nadaljevanje z 2. strani)

šanja. Pravi: ne morem govoriti, ker bi moral kompromitirati nekatere osebe na visokih položajih pri vladi in Vatikanu. Vatikanski poročevalec Osservatore Romano je nervozen. Poroča, da nima tajništvo vatikanske države ničesar opraviti z Upravo lastnine svete stolice, da Uprava lastnine svete stolice nima ničesar opraviti s svojim pravnikom mons. Guidettijem in še manj s Cipiccom... In v Osservatore Romano zaključuje svoje poročilo: Proces se nadaljuje v popolni jasnosti, ki ni zamagila ničesar, tudi ne zagrizenosti, s katero se jo hoče na nekorekten način zamegliti.

Živijo jasnost! In vendar, kljub jasnosti so proces prekinili, da bi le ne postalo Italijanom preveč jasno, da sta vlada in Vatikan eno - skupino goljufov." "L. J."

ANTON UDOVIČ

POGOVOR S ČITATELJI IN ZASTOPNIKI

Ze spet je izginil en teden v večnost, in tako smo prav pred piknikom v korist Proletarca, ki bo prihodnjo soboto 9. julija, v Willow Springsu, Ill. na znamenem Keglovem vrtu, in to je zadnje vabilo na ta izlet.

Drugi teden ne bom več vabil na piknik, pač pa mogoče kaj povem kako se je stvar iztekla. Upam, da dobro - Oddaljeni prijatelji nam žele uspeha in bližnji pa lahko ustvarijo uspeh. Tudi se ne moremo obrniti na Kitajce, Japonce, Nemce, ali Grke, da bi prišli na ta piknik. Apeliramo le na naše Slovence in druge Slované, ker le od teh moremo pričakovati, da podprejo svoj delavski list, dasi imajo omenjene narodnosti ravno tako delavce med seboj kot mi, in mogoče še mnogo revnejše kot pa Slovenci. Vendar pa - mi moramo reševati svoje probleme, in oni tudi svoje, četudi je večinski potrebnost, da bi gotove stvari skupno reševali. Posameznik ne šteje več veliko. Organizacije, v katerih ljudje skupno nastopajo za eno idejo ali princip, lahko veliko dosežejo - še več pa narod, ako složno in sporazumno sodeluje med seboj. Če bi pa vsi narodi sporazumno in složno sodelovali med seboj, potem bi lahko prišlo na svet ono blagostanje, o katerem so veliki misleci sanjali že dolga stoletja.

Se v šoli so nas učili, da je bil nekoč raj na zemlji in kot reče, po božji jezi so mnogi zgubili pravice ali privilegije do raja, dočim ga nekateri še uživajo. Sicer jaz ne verujem, da je bil kdaj kje raj brez dela. Vzemimo na primer našo zlato Ameriko: Ko se še sami Indijanci vladali ta kontinent, ni bilo tega kar je danes. Ni bilo mest, široko tlakovanih cest, tovarn, železnic, avtoplanov in milijon stvari, ki jih je delo rok in uma ustvarilo.

Kamor koli se ozrete, vidite sad dela, in koliko je od tega stvarstva delavskega? Tovarna, vredna sto milijonov - nič moga. Pa ti boss reče: "Jutri ostaneš doma", pa enostavno ostaneš doma. Niti vaš muček vas tako ne uboga, kot ta, po božji podobi ustvarjeni človek uboga samo zato, da bi se ne zameril onim, ki mu delijo kruh. Gradi jim tovarne in izdeluje v njih vsake vrste predmete, nekatere potrebne druge zopet za v razkošje, vendar pa vse to ni delavsko. Res je, saj dobi delavec plačano za svoje delo. Da - dobi toliko, da lahko dela, ker brez tega bi tudi ne mogel graditi bogastva.

A kadar te ne potrebujejo več, kaj potem? Delavec si je priboril nekaj pravic, vendar ne še dovolj, da bi mu bila zagotovljena bodočnost.

Tovarnar tudi lahko odračuna toliko za razvoj, toliko za izrabljanje strojev, toliko v rabljenju poslopja itd. Za vsako stvar si lahko gradi nekako rezervo. Ko-

liko je pa tebi dovoljenega za rezervo? Koliko je dovoljenega za izrabljeno moč tvojega telesa? Kje je tvoja rezerva, ko ti zdravje pojema? Kje je ono, kar si naredil tekmo življenja, ko si gradil bogastvo dežele? Kdo je gospodar čez vse to? Kam, kadar boš v potrebi? Danes, kadar se vprašuje o življenjskih razmerah, ni dolar ali dva, deset ali sto, več denar, na katerega računaš svojo bodočnost. Treba je ustvariti stalni dohodek, pa bodisi mlad ali star. Naši premo-garji so si že nekaj priborili, vendar oni, ki so največ pripomogli tekmo let v raznih delavskih borbah, pa menda niso deležni tega priboriljska. Oni namreč, ki so ostareli, predno je prišla pogodba za pokojnino v veljavno. Predno se bo to raztegnilo čez vso industrijo, bo vzelo še nekaj časa in borbe. Kdo je v preteklosti zagovarjal delavske pravice? Na koga morete računati, da bo stal na strani delavstva v bodoče in prinašal poročila iz enega ali drugega kraja, kako uspevajo v svojih zahtevah?

Kot drugi, kot napredni delavski list, med katerimi je Proletarec.

Dosti bo za danes dragi čitatelji; naj ne pozabim predno končam, da se vidimo na pikniku v soboto, kar je pa vsa oddaljenih, mi pa zdravi ostanite do prihodnjici.

Anton Udovitch

Dobro pravilo: Besede mičejo, vzgledi vlečejo!

SLOVENE RECORDS

10-inch records 75c COD, plus postage

- C-1201 Be happy, polka
- C-1202 Bye-bye-baby, polka
- C-1214 My honey is wandering in Tyrol; St. Clair polka
- C-1220 Too fat polka; Jolly polka
- F. Yankovic and his orchestra
- C-1193 Alpine waltz
- C-1211 Village tavern polka
- C-1212 Lumberjack - polka
- C-1215 Marianna polka
- Hit and miss polka
- F. Zajac and his Polkaeers
- T-100 Silk Umbrella polka
- T-101 Linden Tree - waltz
- T-102 Tivoli Park Polka
- T-103 Village Square Polka
- T-114 Red Wine - Polka
- Edelweiss waltz
- Ernest Benedict Quartet
- R-374 Na Marjano, Polka
- Clarice (Clara) Polka
- R-375 Clevelandki Valtček
- Malo Necek, Polka
- J. Perush and his Tav. Band

Write for free list of all new SLOVENE records, the largest selection in US, by the best Slovene artists, to:

PALANDECH'S

536 S. Clark Street, Chicago 5, Ill.

Kar se navadno imenuje "moral", bo v socialistični družbi gotovo precej drugačna, kakor v kapitalistični. To ne pomeni, da bo slabše, kajti slabo je že sedaj dovolj.

PROLETAREC je delavski list za misleče čitatele.

PIKNIK V KORIST PROLETARCA

Priredi klub št. 1 JSZ

V SOBOTO 9. JULIJA

pri Koglu v Willow Springs, Ill.

IGRA

PETE SNYDER
in njegov orkester

Pričetek ob 2. popoldne.

Balicanje; petje; prosta zabava.

POSTREŽBA V VSEH OZIRIH ZA VSE.

Pridite vsi, ki ste prijatelji Proletarca in s tem ljudstvu pravičnega tiskal

Na svidenje na Keglovem vrtu v SOBOTO 9. julijal

NAROČITE AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR SVOJCEM V STAREM KRAJU

Stane \$1.65 s poštnino vred. Pošljite nam točen naslov in vsoto, drugo izvršimo mi.

PROLETAREC, 2301 So. Lanwdale Ave.
CHICAGO 23, ILL.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN AND SURGEON
3724 WEST 26th STREET

Tel. CRawford 7-2212

OFFICE HOURS:

1:30 to 4 P. M.

(Except Wed., Sat. and Sun.)

6:30 to 8:30 P. M.

(Except Wed., Sat. and Sun.)

Res. 2219 So. Midway Ave.

Tel. CRawford 7-2440

If no answer - Call

Austin 7-5700

Klansmen Are 'Puppets' for 'Higher-Ups'

Recent developments provide encouragement for those who say the South can correct its own evils.

In Alabama, the state Senate passed a bill proposed by Governor James E. Folsom, forbidding the wearing of masks in public. This bill is directed against the Ku Klux Klan, which has been raising its ugly head again.

Also in Alabama, war veterans' groups are organizing a "committee against crime and violence," as a result of the beating of several veterans by hooded gangs, believed to be members of the Klan.

Albert A. Carmichael, attorney general of Alabama, said something which deserves wide attention.

The "mobsters and gangsters" in Klan robes, Carmichael declared, are merely puppets for "higher-ups who occupy plush-carpet offices in skyscrapers."

These higher-ups, Carmichael explained, use the Klan to "keep the race issue burning, and thus maintain an economic and political barrier between the white and black workers."

In other words, any worker who joins the Klan is being "manipulated" by wealthy interests which are hostile to workers, either white or black.

In Georgia, Mayor James Peterson of Soperton, who recently snatched the masks off three klansmen, was at last reports preparing to put them on trial on charges of "disorderly conduct."

Two of these klansmen are workers, who apparently did not know they were being "manipulated by higher-ups in plush-carpet offices."—Labor.

"KEEP AMERICA FREE!"

By George S. Wuchinich

World War II Veteran,
OSS Captain, DSC

PITTSBURGH, Pa.—As an OSS agent during 1942-45 I saw comedy as well as danger. Most of the comedy was in Washington and it centered around Mr. J. Edgar Hoover and his FBI.

War fronts extended over the globe and Mr. Hoover had dreams of a worldwide empire for his agency. His efforts ran counter to OSS policy and the fight between these two spy organizations as to who should go where reached the level where the FBI was commonly called in all OSS ranks, "The Foul Ball Institute."

Empire builders in both OSS and FBI finally agreed to a division of the world in which the Western Hemisphere of North and South America came under Mr. Hoover's hand, while the rest was to be an OSS area.

FBI activities have been reported extensively in the movies, press and through releases of the organization itself until today more than 112,000,000 Americans have their fingerprints, family and employment records, as well as whole backgrounds in files. Over 5,000 FBI agents roam North and South America, and about \$48 Million is spent annually by the agency. — These figures compare with 12,000 wartime OSS wartime employees and the expenditure of about \$500 million. Where the FBI has a kitty of \$100,000 to pay informers and stoolpigeons, the OSS had millions for which no accounting had to be made to the comptroller of the U. S. Treasury.

All this is past and known history. Mr. Hanson Baldwin of the NY Times and the Alsop brothers in their columns often reported on the FBI and OSS. These "experts" constantly regret the disagreements between the OSS and FBI, which no doubt still exist between the FBI and the Central Intelligence Agency, the new child of OSS.

One clear fact stands out. Mr. Hoover strove mightily to add more millions of dollars to his disposal. He saw the OSS as a rival which might swallow his own agency. Antics of Washington empire builders might be dismissed with laughter were it not for the fact that these represent clear and present dangers to our democratic traditions.

I saw the wartime OSS-FBI fight from the inside. As an OSS man I was glad—for the sake of the unity of our people and the winning of the war, that the wings of the FBI were clipped, and clipped hard. Those decisions of 1942 which FDR influenced had much to do with Mr. J. Edgar Hoover's role in the war.

Today's FBI activity shows that Mr. Hoover's leadership, had it been allowed full sway in the war, would have led us into the same hole made infamous by his older namesake, Herbie Hoover. The two are alike in that they produce the biggest and worst messes.

Of the many cases now being investigated in Washington the Judy Coplan case disclosed that gossips, stoolpigeons, informers and the worst sort of gutter evidence that can come only out of a super-police arm was used by the FBI. Yesterday, in the Pittsburgh PRESS the headline on the Hiss case read — "FBI BIDS \$200 FOR EVIDENCE, HISS JURY TOLD." Ominously, the FBI is showing itself as a model

Easy Dough for Big "Labor Statesmen"

LABOR'S "STATESMEN" are finding meal tickets in the Marshall Plan. Good paying jobs, high consultants' fees and ocean voyages are the payoff for the AFL and CIO hierarchy's support.

Front man for the CIO in the Economic Cooperation Administration is Clinton Golden, who draws \$15,000 a year. Golden recently returned from Athens where he was a labor advisor to the U.S. Mission. Bert Jewell, Golden's AFL counterpart in ECA, is another \$15,000 a year man. Theodore Silvey, who performed odd jobs at CIO headquarters, has moved over to ECA as an administrative advisor at \$10,305.

George Meany, James Carey and Arlon Lyons are the AFL, CIO and Railway Labor Executive Assn. representatives, respectively, on the ECA Public Advisory Board. They each receive \$50 a day for their services.

THE ADVISORY BOARD usually meets once a month to rubber-stamp Administrator Hoffman's actions.

The Anglo-American Council on Productivity provided ocean voyages at \$50 a day for Leland Buckmaster, then president of the CIO Rubber Workers; Harvey Brown, president of the Machinists; Lee Minton, president of the AFL Glass Bottle Blowers; and Thomas Harkins, assistant chief engineer of the Brotherhood of Locomotive Engineers.

AFL ECONOMIST Boris Shishkin is in Paris assisting Ambassador W. Averell Harriman as Chief of the Labor Branch at \$12,000 per year and expenses. Harriman's \$10,000 special advisor on trade unions is David Sapos, a protégé of James Carey who has in times past been a "friendly" witness before the House Un-American Committee.

The overwhelming endorsement of the Marshall Plan by the AFL and CIO Conventions comforted labor's "statesmen" in the ECA. They like their jobs. It's high respectable work and it pays well! (From "The Union.")

REFLECTIONS

Raymond S. Hofes

I HAVE BEEN reading an article in a trade union publication which shows how the capitalist way of life has enabled a few people to enslave the many in this "free" United States of America.

The facts are handed out by a well-known Wall Street investment advisory firm, and here are some of them:

\$1,000 invested in Coca Cola in 1920 would be worth \$25,000 today. Invested in International Business Machines in 1921, the same \$1,000 would be worth nearly \$50,000.

And if the "grand" had been sunk in Celanese in 1931 it would now have a value of \$25,000.

There are other examples of how anybody who picks a lucky seat in the capitalist game of exploiting workers can eventually take a luxury ride through life at the expense of people who do nothing more important than useful work. However, the above will serve as the basis for this story.

ONE OF THE POINTS I want to make in discussing the above legal swindle is that, although union editors make a great to-do about such facts whenever the figures are presented, they really haven't done anything to halt the game that victimizes society for the enrichment of investors.

What does the record reveal? In 1920, when that thousand dollars was put into Coca Cola stock, Eugene V. Debs and Seymour Stedman stumped the nation to tell the people that the profit economy functioned for the sole purpose of

gyping workers for the enrichment of owners. But the working people of America, confused and sidetracked by union leaders who told them to elect "friends," gave Debs 897,704 votes and Warren G. Harding 16,147,249 votes. Harding stood four-square for the system that enables owners of stock to place the workers of this generation in their debt. His slogan was "Back to Normalcy." But how many leaders of Labor told the rank and file that class robbery was "normal" in the kind of economy that Harding stood for? The answer is that only a few Socialists said that. And they were rejected.

Workers' leaders approved and

THE MARCH OF LABOR

THE LAND OF THE FREE?

How free are the American people?

The question came to us the other day while reading an editorial in an exchange publication which dealt with the rapid growth of consumer debt.

Since the war ended, the editorial quoted the Federal Reserve Board, the American people have mortgaged their future. The debt against them has increased from \$3 billion to \$8 billion, the editor points out. And then he observes that this condition threatens a slump because people in debt will buy less when times are normal.

We share the apprehension of our exchange editor and submit that the best way to keep people from going into debt is to pay workers enough to pay cash for the products of their industry.

Now, having agreed on the economic phase of the matter, we return to the social angle of debt. And we ask: What right have people to say they are free when their entire lives are mortgaged?

Unfortunately, debt hits youth hardest. Few young people have the wherewithal to furnish a home. And so they marry and set up housekeeping only to sign their lives away to the money lenders.

That, we submit, is a definite form of slavery. But it is also a logical development within the capitalist economy and whose sanctions the economy has no real right to gripe about its inevitable results.

The growth of consumer debt testifies to the fact that the profit system no longer fits with freedom. It is a social signpost that points toward another economic collapse, greater centralization of wealth, less social conscious on the part of the people and the ultimate choice that must be made between the democratic socialization or an American brand of fascism.

Even Americans can not have their cake and eat it too. Nor can they continue to be robbed by interest, dividends and profit and still be free.—Reading Labor Advocate.

workers' votes sanctioned the game that had no other purpose than to put the many in debt to the few.

For, make no mistake about it, that \$25,000 which the investor of a thousand dollars now holds is a debt against the workers of this day and age. It is a debt which can be collected any time the owner wants to take his money to market and demand \$25,000 worth of goods and services from wage-earners.

BE STEADFAST

An excerpt from remarks by Henry A. Wallace to the National Committee:

It is very important for all of us to get firmly in our minds that it is not un-American to be left. As a matter of fact, the truest Americanism is well to the left of center. That's what the Declaration of Independence was. Fundamentally this America of ours is a leftist country. Now events are coming around to meet us and we should be steadfast.

I want to emphasize as I have again and again, inside the Administration and out, that we will never find the means to keep the people of the U.S. fully employed without fear of war until we look for markets as much in eastern Europe and Russia and China as any place else. If we have markets there, we can have a gross national product of \$280,000,000,000. We can buy and sell products in vast volume; we can have the continual enrichment that comes from the interchange of knowledge all over the world. It is the only way out of this mess in terms of abundance. The only way to enable capitalism to survive and prevent it from being a scarcity system is to go all out on one-world trade. It means full employment, a high standard of living, peace. I think it can be sold.

(From "National Guardian.")

Mortality of Small Business

"Business failures in the United States are running 200 a week, which is twice the rate for 1948, according to Dun & Bradstreet. This is not surprising, for the economic climate could hardly have been more unfavorable to new enterprises if it had been deliberately contrived.

"Certain large businesses gain from inflation, but small business needs first and foremost a stable dollar. The Government's right hand has helped many war veterans try their hand at business, but the left hand struck off wartime economic controls prematurely and made inflation inevitable. A multitude of merchandising and service enterprises were doomed to start life with high-priced leases, fixtures and inventories. They were in serious trouble from almost the first moment that the wave of postwar purchasing ceased to rise higher.

"Today a harvest of bankruptcies and liquidations is being reaped. The closing of every independent business is the blighting of someone's hope. To the GI, it means the end of a happy wartime dream of independence. If this is tragic for the persons directly concerned, certainly it is no happy thing for a nation that professes the faith of capitalism to discover how difficult it is for citizens to become free enterprisers rather than employees of corporations."

No man is quite sane. Each has a vein of folly in his composition.—Emerson.

Who?
"Will you stop drinking for me?"
"Who said I was drinking for you?"

Clerical Recognition of the Class War

We note with considerable interest that Westbrook Pegler, a columnist who is not exactly loved by union officials, has loaned one issue of his column to the Rev. William J. Smith, whom Pegler describes as a "priest (who is) an authority and teacher in the field of labor relations."

We had a good time some years ago conducting a debate with Father Smith in our columns and, while we sincerely rejected some of his basic viewpoints, we admired his fairness and objectivity with equal sincerity. It was a pleasure and ended without bitterness.

What we now want to bring out is the fact that, at least twice in his article in Pegler's space, Father Smith spoke of the "class warfare" nature of the capitalist system.

We are grateful for that. Too many people, some of whom are clergymen, accuse Socialists of stirring up class war. We have pointed out that we deplore the fact of class war and offer a program and a philosophy which we believe will end class strife. However, despite our protestations, every now and then somebody will rise to denounce Socialists as breeders of class hate. It is good to have an ally like Father Smith, who says, as we do, that the conflict of classes is a product of capitalism and not of Socialist agitation.

We suspect that we must again part company with the "Labor Priest," however. For, while we offer a system to end class warfare, he apparently believes that it will go on for a long, long time and advocates unions as a labor weapon in the conflict.

There can be no question of the necessity of strong unions—under capitalism. But the nature and functions of unions would be quite different if the private-profit incentive were replaced by the economy of cooperation for use that is urged by Socialists.

And we find ourselves wondering: If there is to be a day when swords will be beaten into plowshares, why should anybody balk at a way of life that will make it possible to convert unions from instruments of class war to devices for managing a classless world?—Reading Labor Advocate.

Is Security a Killer?

Speaking to the graduating class of Ohio Wesleyan University last Saturday, Herbert Hoover, the nation's only living ex-president, said: "Security kills the joy that lies in competition, in individual adventure, new undertakings and new achievements. . . . At all time in history there have been many who sought escape into 'security' from self-reliance."

Do you believe that? We don't! For we know that of all things sought for—by the race, by the nation and by the individual—security tops the list.

We have seen how insecurity stifles the minds of men and distorts their actions. We have learned to know the truth in what we were taught in a brief and elementary course in psychology—namely, that leisure, which comes with security, is the pre-requisite to progress. And we have discovered that cooperation produces more and better results than competition.

Capitalists know that too. That is why they seek to kill off their competitors and why monopolies have always been able to command the market.

Purposeful and selfish men like competition only among those they seek to dupe and dominate. Private employers who think only of profits like to have workers competing with each other for the opportunity of holding jobs. They like that because the more the workers compete with each other the more secure the exploiters of workers become.

Security is not the enemy of self-reliance. On the contrary, insecurity is the parent of fear. Only when he feels secure in the possession of his creature needs can a normal individual proceed to higher ground.

Nor does Socialism, which offers a program for security, propose or imply that men and women shall cease to rely upon themselves. What socialism does urge is that working people shall rely upon themselves—together. For in a cooperative society secure people will have the incentive of producing well for their own welfare.

Mr. Hoover recalled his own feelings as a fellow graduate. He related how eager he was to help some private employer to make a profit in which he might share. Perhaps he sounded convincing to his youthful audience as he inspired them to muscle in on capitalism, the master racket of all time! —Reading Labor Advocate.

Branch No. 1 JSF Picnic

Chicago, Ill.—All you folks who read these lines are cordially invited to the picnic sponsored by Branch No. 1 JSF, Saturday, July 9, 1949 at Kegl's Grove in Willow Springs, Ill. Pete Snyder's Orchestra will furnish the polkas and waltzes for the dancers in the evening. Admission is free.

The old timers, and the young ones also, will try their prowess at ballina in the afternoon. The usual good refreshments will be served. Come out and spend a pleasant and

How Subversive Can A Chicken Get?

Genial ex-professor Samuel M. Wixman, 49, who gave up the hurly-burly of having political opinions on the campus of Los Angeles City College to raise chickens in sunny San Fernando Valley, is on his way to the United States Supreme Court again.

Last week, or the second time in two years, the same federal judge—Paul J. McCormick—for the same reason, denied Wixman's application for citizenship.

And for the second time also, Wixman, backed by the American Civil Liberties Union, appealed to the nation's top court.

McCormick, in a strangely blunt ruling even for these times, declared Wixman had failed to prove himself innocent.

Horrible thought! Said His Honor: "Professor Wixman has not established in my judgment that he was not affiliated with Communist organizations. . . ."

Wixman, who in 1934 made a speech criticizing "capitalist" ownership as a possible factor in depressions and giving a leg up to "collectivism," had denied Communist affiliations.

He had also declared himself less critical than in 1934 and convinced that "the form of government here is the best in the world." A native of Russia, Wixman was brought to this country when 7, educated at Yale and the University of California; he taught history and economics at City College from 1929 to 1940.

It is allowed. Two years ago McCormick denied Wixman's application on grounds that the former professor believed in collectivism. But the U. S. Supreme Court sent it back for further study, when U. S. Solicitor-General Philip B. Perlman gravely ruled that a belief in "collectivism" was within the "permissible area of thought" for prospective citizens.

However, Perlman obligingly left the door open to McCormick's second decision by stating Uncle Sam would frown upon genuine "communist" affiliation.

To bolster this, the government introduced into the new hearing testimony unfavorable to Wixman by one of its stand-by "ex-Reds," John L. Leech, one of the numerous witnesses thoroughly discredited in the anti-Bridges case years ago by Dean James M. Landis of the Harvard Law School.

Barnyard Banter. Leech's tale in the old Bridges hearing was characterized by Landis as "evasive, contradictory, pathological . . . a screen of verbiage . . . unique."

In the midst of a bristling barrage of questions shot at Wixman, a government interrogator demanded of the former professor:

"What are you doing now?"
"Raising chickens," Wixman replied.
"What for . . . ?"
"To lay eggs."

National Guardian.

cool Saturday in the fresh country air with your friends. The proceeds of the picnic will be donated to "Proletarec."

—Committee